

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT KOPER

Diplomska naloga

IZDAJANJE OZ. PRIDOBIVANJE BANČNIH
GARANCIJ V SKLADU Z ZJN-2

Nataša Špeh Rupnik

Koper, 2008

Mentor: doc. dr. Primož Dolenc

POVZETEK

Diplomska naloga obravnava tematiko bančnih garancij, izdajanje predvsem storitvenih garancij v banki ter s tem povezano zakonodajo. Pri tem so v osrednjem delu predstavljene značilnosti storitvenih bančnih garancij, postopek izdaje garancij pri banki, na kratko pa je opisan tudi *Zakon o javnem naročanju*. V praktičnem delu je izvedena finančna analiza finančnih podatkov dveh podjetij, drugi del analize pa govori o vplivu bonitete in velikosti podjetja na pogoje pri pridobivanju bančnih garancij. V zaključnem delu so podani odgovori na hipoteze.

Ključne besede: garancija za resnost ponudbe, garancija za dobro izvedbo del, garancija za odpravo napak, boniteta podjetja, likvidnost, zavarovanje, stroški

SUMMARY

The topics of the diploma thesis are the banking guarantees, especially issuing the service guarantees at the bank, and the relevant legislation. The main part of our work represents the presentation of the characteristics of the service guaranties at the bank, and the procedure of issuing these guarantees. Briefly the Public Procurement Act is described. In the practical part the financial analysis is performed on the financial data of two different enterprises. In the second part of the analysis we investigated what significance is given to the enterprise bonuses, and to the size of the enterprise when they wish to acquire the banking guarantees. In the conclusions the answers to our hypothesis are given.

Key words: tender guarantee, performance bond, warranty guarantee, enterprise bonuses, liquidity, insurance, expenses

UDK: 336.7(043.2)

SLIKE

Slika 3.1	Plačilne garancije.....	15
Slika 3.2	Storitvene garancije	15
Slika 6.1	Provizija za obdelavo vloge A-komitentov	46
Slika 6.2	Provizija za obdelavo vloge B-komitentov	47
Slika 6.3	Provizija za obdelavo vloge C-komitentov	47
Slika 6.4	Trimesečna provizija A-komitentov	49
Slika 6.5	Trimesečna provizija B-komitentov	49
Slika 6.6	Trimesečna provizija C-komitentov	50
Slika 6.7	Zavarovanje posla A-komitentov	51
Slika 6.8	Zavarovanje posla B-komitentov.....	52
Slika 6.9	Zavarovanje posla C-komitentov.....	53
Slika 6.10	Zavarovanje posla velikih in srednjih podjetij	54
Slika 6.11	Zavarovanje posla majhnih podjetij	55
Slika 6.12	Zavarovanje posla mikro podjetij	55
Slika 7.1	Porazdelitev javnih naročil	60

TABELE

Tabela 4.1	Višina nadomestil pri storitvenih garancijah	26
Tabela 5.1	Merila za razvrstitev gospodarskih družb in s. p.	33
Tabela 6.1	Izkaz poslovnega izida podjetja A za obdobje 1.–12. 2005 in 1.–12. 2006	36
Tabela 6.2	Izkaz poslovnega izida podjetja C za obdobje 1.–12. 2005 in 1.–12. 2006	37
Tabela 6.3	Bilanca stanja podjetja A na dan 31. 12. 2005 in 31. 12. 2006	38
Tabela 6.4	Bilanca stanja podjetja C na dan 31. 12. 2005 in 31. 12. 2006	40
Tabela 6.5	Kazalnika gospodarnosti podjetij A in C za leti 2005 in 2006	41
Tabela 6.6	Koeficienti donosnosti podjetij A in C za leti 2005 in 2006	42
Tabela 6.7	Koeficienti finančne moči podjetij A in C za leti 2005 in 2006.....	43
Tabela 6.8	Koeficienti plačilne sposobnosti podjetja A in C za leti 2005 in 2006	44
Tabela 6.9	Tehtana aritmetična sredina enkratne provizije za obdelavo vloge (v %)....	48
Tabela 6.10	Tehtana aritmetična sredina trimesečne provizije za vodenje(v %)	51
Tabela 7.1	Javna naročila, oddana v letu 2006, glede na mejne vrednosti.....	59

KRAJŠAVE

AJPES	Agencija republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve
FM	Fakulteta za management Koper
UP	Univerza na Primorskem
Ur. l. RS	Uradni list Republike Slovenije
d. d.	delniška družba
d. o. o.	družba z omejeno odgovornostjo
s. p.	samostojni podjetnik posameznik
tj.	to je
t. i.	tako imenovani
ZJN-2	Zakon o javnem naročanju
EUR	evro
SIT	slovenski tolar
ZBan-1	Zakon o bančništvu
ZJN-2	Zakon o javnem naročanju
ZGD-1	Zakon o gospodarskih družbah
ZZPDFT	Zakon o preprečevanju pranja denarja
EPGP	Enotna pravila za garancije na poziv
Pravilnik	Pravilnik o vrstah finančnih zavarovanj, s katerim ponudnik zavaruje izpolnitev svoje obveznosti v postopku oddaje javnega naročila

1 UVOD

1.1 Opredelitev obravnavanega problema in teoretičnih izhodišč

V vsakdanji praksi se poslovni subjekti ne morejo izogniti številnim tveganjem plačilne nesposobnosti v poslovanju, ki lahko pripelje do izgube premoženja, v skrajnem primeru tudi do propada podjetja. Primeri, ko pogodbeni partner ne izpolnjuje svojih obveznosti, so pogosti. Za uspešno poslovanje poslovnih subjektov je pomembno, da se ob sklenitvi posla, tako doma kot v tujini, ustrezno zavarujejo proti neizpolnitvi obveznosti druge stranke. V poslovni in bančni praksi so banke tiste, ki izdajajo garancije za plačilo denarnih zneskov kot pavšalno odškodnino za neizpolnitev pogodbenih obveznosti.

Bančna garancija velja v Sloveniji za najbolj varen finančni instrument pri zavarovanju poslov, prav tako v postopkih javnega naročanja. Tudi država oz. javni naročniki se pri javnih naročilih zavarujejo pred morebitnimi neizpolnitvami obveznosti ponudnikov. V ta namen morajo ponudniki (ponudnik je gospodarski subjekt, ki je pravna ali fizična oseba, ki ponuja izvedbo gradenj, storitev in/ali dobavo blaga in odda ponudbo) pri pridobivanju poslov iz javnih naročil poleg ostalih listin priskrbeti tudi bančne garancije, najprej garancijo za resnost ponudbe, nato ji pri istem poslu sledita še garancija za dobro izvedbo pogodbenih obveznosti in na koncu še garancija za odpravo napak v garancijskem roku, pri čemer ima pomembno vlogo tudi banka.

Tematika, ki ga bo obravnavala diplomska naloga, se nanaša na področje bančnih storitev za pravne osebe, konkretnije na izdajanje bančnih garancij. Poleg *Zakona o javnih naročilih* mora banka kot finančna institucija pri izdajanju storitvenih garancij upoštevati in spoštovati še druge pomembne zakone, ki jih bo podrobneje obravnavala diplomska naloga.

1.2 Namen in cilji diplomskega dela

Osnovni namen diplomske naloge je preučiti predvsem tematiko storitvenih garancij in pravil, ki jih mora banka oz. poslovni skrbnik upoštevati pri izdaji posameznih garancij.

Ker je pri izdajanju storitvenih garancij v korist javnih naročnikov pomembno, da v banki poznamo tudi *Zakon o javnem naročanju* (Ur. l. RS 128/06), je namen naloge podrobno predstaviti ta zakon, hkrati pa opozoriti na glavne zahteve posameznih zakonov, kot so *Zakon o preprečevanju pranja denarja*, *Zakon o bančništvu*, *Sklep o veliki izpostavljenosti bank in hranilnic*, in sicer v tistem delu, kjer ti zakoni vplivajo na izdajanje bančnih garancij.

Osnovni cilj diplomske naloge je odgovoriti na vprašanje, ali imajo vsa podjetja enake možnosti pri pridobivanju bančnih garancij. V nalogi bomo namreč ugotavljali, kakšno vlogo ima pri izdajanju oz. pridobivanju bančnih garancij finančno stanje

podjetja (npr. velikost posameznega podjetja, likvidnost podjetja idr.). Analizirali bomo, zakaj imajo podjetja različne pogoje pri pridobivanju bančnih garancij, predvsem glede zavarovanja in cene te storitve. Nadalje bomo ugotavljali, ali drži, da bančne garancije pridobivajo samo podjetja z dobro boniteto, pretežno velika podjetja in ali to vpliva tudi na uspešnost pri pridobivanju poslov preko javnih naročil.

Predpostavljamo, da bo obravnavana tema diplomske naloge praktično uporabna, saj bodo lahko bančni delavci, ki delajo na obravnavanem področju, osvežili znanje o posameznih predpisih oz. na novo zaposleni delavci spoznali vse predpise, ki jih morajo ob svojem delu upoštevati. Poleg tega bodo lahko podjetja, ki se prijavljajo na javne razpise, ugotovila, kateri finančni podatki vplivajo na posamezne pogoje pri pridobivanju bančnih garancij in kaj morajo narediti, da bo pridobivanje bančnih garancij ugodnejše.

1.3 Predvidene predpostavke in omejitve pri obravnavanju problema

V nalogi želimo ugotoviti, zakaj imajo podjetja pri pridobivanju garancij različne pogoje, predvsem glede cene in zavarovanja posla, oz. kaj vpliva na odločitve v bankah ter ali imajo vsa podjetja enake možnosti pri pridobivanju poslov, oddanih preko javnih naročil. Na osnovi tega smo oblikovali naslednje hipoteze:

1. Predpostavljamo, da na (bančne) pogoje pri pridobivanju garancij vplivajo finančni podatki podjetja.
2. Predpostavljamo, da velika podjetja uspejo pridobiti bančne garancije pod boljšimi pogoji kot majhna podjetja.
3. Predpostavljamo, da imajo podjetja, ki so razvrščena v višjo (boljšo) bonitetno skupino, ugodnejše pogoje pri pridobivanju bančnih garancij.
4. Predpostavljamo, da podjetja s slabšo boniteto ne uspejo pridobiti del, oddanih preko javnih naročil.
5. Predpostavljamo, da velik del oddanih javnih naročil pridobijo velika podjetja.

Omejitev naloge predstavlja predvsem dostopnost podatkov, ki so omejeni le na raven javnih baz podatkov in poslovno skrivnost podjetij oz. banke.

1.4 Predvidene metode za doseganje ciljev diplomskega dela

Teoretični del diplomskega dela bo temeljil na preučevanju sekundarnih virov, in sicer preučevanju literature s področja bančnih garancij ter relevantne zakonodaje. V empiričnem delu bomo uporabili poročila Ministrstva za finance o oddanih javnih naročilih v letih 2004, 2005 in 2006 in finančne podatke za dve zaporedni leti dveh podjetij, ki se prijavljata na javne razpise in imata različno boniteto. Podatki so dostopni preko javne baze GVIN.

Empirični del diplomskega dela bo temeljil na metodi finančne analize, in sicer na:

- analizi finančnih podatkov iz bilanc stanja in izkazov poslovnega izida (vodoravna in navpična analiza posameznih postavk iz bilanc – gre za ugotavljanje sprememb določene postavke glede na predhodno leto);
- izračunu kazalnikov poslovanja (npr. ekonomičnosti, donosnosti, finančne varnosti, likvidnosti) ter primerjavi teh kazalnikov med podjetji.

Poleg tega bomo iz internih baz podatkov pridobili informacije o podjetjih, ki pri banki koristijo garancije. Na osnovi tega bomo za vsako podjetje (150 izbranih podjetij) zbrali podatke o velikosti, njihovi boniteti ter višini stroškov in vrsti zavarovanja posameznega posla. Tako pridobljeni in razvrščeni podatki nam bodo v pomoč pri iskanju odgovorov na zastavljene hipoteze.

2 ZAKON O JAVNEM NAROČANJU (ZJN-2)

Pri porabi javnih sredstev, tj. sredstev iz naslova javnih prihodkov, morajo javni subjekti s temi sredstvi ravnati odgovorno. Tudi v ta namen je bil sprejet *Zakon o javnem naročanju*, ki je bil objavljen v Ur. l. RS št. 128 dne 8. 12. 2006. Zakon je začel veljati 23. 12. 2006, uporabljamo pa ga od 7. 1. 2007. Do tega dne smo uporabljali *Zakon o javnih naročilih (ZJN-1 – UPB1)*, ki pa smo ga tudi zaradi vključitve v Evropsko unijo nekoliko spremenili oz. prilagodili *Direktivam Evropskega parlamenta in Sveta o javnih naročilih*. ZJN-2 je v nekaterih elementih poenostavljen, predvsem glede prilaganja raznih potrdil ponudbi, uvaja elektronsko naročanje z elektronsko dražbo (tu gre v glavnem za primere naročil blaga, storitev in gradenj, ki se ponavljajo), uvaja javni portal itd.

V prvem odstavku prvega člena ZJN-2 je zapisano, da zakon določa obvezna ravnanja naročnikov in ponudnikov pri javnem naročanju blaga, storitev in gradenj. Določbe ZJN-2 se uporabljajo za javna naročila blaga ali storitev, katerih vrednost je enaka ali višja od 10.000,00 EUR brez DDV, in za javna naročila gradenj, katerih vrednost je enaka ali višja od 20.000,00 EUR brez vključenega DDV.

2.1 Temeljna načela

Javno naročanje temelji na naslednjih načelih (ZJN-2, 5.–10. člen):

1. Načelo prostega pretoka blaga.
2. Načelo svobode ustanavljanja.
3. Načelo prostega pretoka storitev.
4. Načelo gospodarnosti, učinkovitosti in uspešnosti. Naročnik mora izvesti javno naročanje tako, da z njimi zagotovi gospodarno in učinkovito porabo javnih sredstev in uspešno doseže cilje svojega delovanja.
5. Načelo zagotavljanja konkurence med ponudniki. Naročnik konkurence med ponudniki ne sme omejevati. Ravnati mora v skladu s predpisi o varstvu oz. preprečevanju omejevanja konkurence. Prav tako ne sme od ponudnika zahtevati, da pri določenem poslu zaposli podizvajalca.
6. Načelo transparentnosti javnega naročanja. Naročnik mora ponudnika izbrati na pregleden način in po predpisanem postopku. To se kaže v objavi javnega naročila kakor tudi pri odpiranju javnih ponudb. Javna naročila, ki so enaka ali presegajo vrednost 40.000,00 EUR za naročanje blaga in storitev oz. vrednost 80.000,00 EUR za naročanje gradenj, so objavljena na portalu javnih naročil, za višje zneske pa tudi v Uradnem listu Evropske unije. Objava v Uradnem listu Evropske unije je predvidena za zneske, ki so enaki ali presegajo znesek 137.000,00 EUR, v primeru naročanja blaga in storitev, oz. znesek

5.278.000,00 EUR za naročilo gradenj. Za vsa ta javna naročila je predvideno javno odpiranje ponudb.

7. Načelo enakopravne obravnave ponudnikov. Naročnik ne sme izvajati krajevne, stvarne, osebne diskriminacije, diskriminacije, ki izvira iz klasifikacije dejavnosti, ki jo opravlja ponudnik, ali druge diskriminacije.
8. Načelo sorazmernosti. Javno naročilo se mora izvajati sorazmerno predmetu javnega naročanja.

2.2 Naročniki

Naročniki po tem zakonu so (ZJN-2, 3. člen):

- organi Republike Slovenije in samoupravnih lokalnih skupnosti,
- javni skladi, javne agencije, javni zavodi,
- javni gospodarski zavodi in
- druge osebe javnega prava.

Oseba javnega prava po tem zakonu je vsaka oseba, ki je pravna oseba, ki je ustanovljena za opravljanje dejavnosti, ki so v splošnem interesu in ki nimajo industrijskega in poslovnega značaja in ki je v višini več kot 50 % financirana iz sredstev organov Republike Slovenije in samoupravnih lokalnih skupnosti ali drugih oseb javnega prava ali ti organi opravljajo nadzor nad poslovanjem take osebe ali imajo upravljavski ali nadzorni odbor.

2.3 Ponudnik

Ponudnik je gospodarski subjekt, ki je pravna ali fizična oseba, ki ponuja izvedbo gradenj, storitev in/ali dobavo blaga in odda ponudbo (ZJN-2, 2. člen). Poznamo različne organizacijske oblike: družba z omejeno odgovornostjo, družba z neomejeno odgovornostjo, delniška družba, samostojni podjetnik posameznik. Lahko pa se kot ponudnik pojavi več družb hkrati.

2.4 Portal javnih naročil

Novost ZJN-2 je tudi portal javnih naročil, ki je spletni informacijski portal ministrstva, pristojnega za finance, kamor naročniki neposredno, po elektronski poti, pošiljajo v objavo obvestila o javnih naročilih in razpisne dokumentacije. V Sloveniji je ta portal začel delovati 26. junija 2007. Portal je dostopen na spletni strani: www.enarocanje.si. S portalom upravlja javno podjetje Uradni list Republike Slovenije, d. o. o., ki v celoti zagotavlja tehnično podporo za njegovo delovanje.

V skladu z določbo drugega odstavka 57. člena ZJN-2 so naročniki dolžni vse vrste objav v zvezi z javnimi naročili poslati v objavo portalu javnih naročil, upoštevaje njihovo vrednost pa predhodno še tudi Uradu za uradne objave Evropskih skupnosti.

2.5 Javnost in zaupnost

Naročnik mora zagotoviti varstvo podatkov. Imena ponudnikov in predložene ponudbe mora varovati kot poslovno skrivnost do roka, določenega za odpiranje ponudb. Vse podatke, ki jih ponudnik v ponudbi določi kot poslovno skrivnost, mora naročnik varovati kot poslovno skrivnost. Cena in tisti podatki, ki so osnova za izbiro najugodnejšega ponudnika, so javni podatki in ne morejo biti poslovna skrivnost (*ZJN-2*, 22. člen).

Celotna dokumentacija o oddanem javnem naročilu je javna, če ne vsebuje poslovnih skrivnosti. Naročnik mora ponudniku na njegovo zahtevo dovoliti vpogled v druge ponudbe po sprejemu odločitve o oddaji naročila. Mora pa omogočiti ponudniku, v ponudbo katerega bo izveden vpogled, da je pri vpogledu prisoten in da ima možnost varovati svoje interese (*ZJN-2*, 22. člen).

2.6 Jezik

Postopek javnega naročanja poteka v slovenskem jeziku, na dvojezičnem območju pa lahko tudi v italijanskem oz. madžarskem jeziku (*ZJN-2*, 23. člen).

V izjemnih primerih lahko naročnik pripravi razpisno dokumentacijo ali del razpisne dokumentacije v tujem jeziku, in sicer kadar obstaja pomanjkanje slovenske terminologije. Enako velja za predložitev ponudbene dokumentacije, le da mora naročnik navesti, v katerem jeziku in kateri del ponudbe se lahko pripravi v drugem jeziku (*ZJN-2*, 23. člen).

2.7 Pogoji za ugotavljanje sposobnosti in merila za izbor

Naročnik mora pri oddaji naročila preveriti sposobnost gospodarskih subjektov za izvedbo javnega naročila, in sicer izpolnjevanje pogojev, vezanih na osnovno sposobnost kandidata ali ponudnika, sposobnost za opravljanje poklicne dejavnosti, ekonomsko in finančno sposobnost ter tehnično in/ali kadrovska sposobnost. Prav tako pri oddaji naročila upošteva le tista merila, ki so bila navedena v obvestilu o javnem naročilu ali razpisni dokumentaciji.

Osnovna sposobnost ponudnika (ZJN-2, 42. člen)

Naročnik mora iz postopka javnega naročanja izločiti vsakega ponudnika, če je bil on ali njegov zakoniti zastopnik pravnomočno obsojen zaradi naslednjih kaznivih dejanj:

- hudodelsko združevanje,
- jemanje ali dajanje podkupnine, nedovoljeno sprejemanje in dajanje daril,

- goljufija, poslovna goljufija, preslepitev pri pridobitvi posojila ali ugodnosti in zatajitev finančnih obveznosti ter goljufija zoper finančne interese Evropske skupnosti,
- pranje denarja.

Naročnik lahko zahteva od kandidatov ali ponudnikov, da predložijo izjavo, da niso storili dejanj iz prejšnjega odstavka.

Prav tako lahko naročnik iz postopka oddaje naročila izloči ponudnika:

- če je v postopku prisilne poravnave, stečaja, likvidacije ali v drugem podobnem postopku ali je zoper njega uveden takšen postopek,
- če je bil s pravnomočno sodbo v kateri koli državi obsojen za prestopok v zvezi z njegovim poklicnim ravnanjem,
- če je storil veliko strokovno napako s področja predmeta javnega naročila in mu je bila dokazana,
- ni izpolnjeval obveznosti v zvezi s plačili davkov,
- je pri dajanju informacij (predvsem o sposobnosti za opravljanje del iz javnega naročila) namerno podal zavajajoče razlage ali teh informacij ni zagotovil.

Sposobnost za opravljanje poklicne dejavnosti (ZJN-2, 43. člen)

Sem sodi registracija podjetja oz. redni izpisek iz sodnega registra, vpis v register poklicev ali trgovski register. Ponudnik predloži izjavo, podatke iz javnih evidenc pridobi naročnik sam.

Ekonomsko in finančna sposobnost (ZJN-2, 44. člen)

Naročnik lahko zahteva predložitve enega ali več dokumentov, s katerimi dokazuje ekonomsko in finančno sposobnost, in sicer: ustrezne bančne izpiske, podatke o boniteti poslovanja, računovodske izkaze ali izvlečke iz računovodskih izkazov, različne oblike izpisov prometa na področju javnega naročila za največ zadnja tri leta, izjavo, da ima plačane vse zapadle obveznosti do podizvajalcev, in dokazilo, da bo imel na voljo sredstva, potrebna za izvedbo naročila (najpogostejša oblika je izjava banke, lahko pa tudi pisni dogovor drugih gospodarskih subjektov). Naročnik mora že v javnem naročilu oz. v razpisni dokumentaciji navesti, katero dokazilo so ponudniki dolžni predložiti.

Če ponudnik iz katerega koli utemeljenega razloga zahtevanih dokazov ne more predložiti, lahko ekonomsko in finančno sposobnost dokaže s katerim koli drugim dokumentom, za katerega naročnik meni, da je primeren.

Spodaj navajamo nekaj takih zahtev:

1. Povprečni letni prihodek ponudnika v obdobju zadnjih treh poslovnih let znaša najmanj dvokratnik ponudbene cene (brez DDV). Ponudnik izpolni in podpiše

banki v RS ali tuji banki, izjava o izdaji bančne garancije za dobro izvedbo del in odprave napak, potrdilo o prometu na transakcijskem računu oz. potrdilo o plačilni sposobnosti, ki poleg osnovnih podatkov o ponudniku vključujeta stanje na določen delovni dan na transakcijskem računu, morebitne blokade in število dni blokad v določenem obdobju na transakcijskem računu, stanje neporavnanih obveznosti.

Če ponudnik ne predloži instrumenta finančnega zavarovanja, lahko naročnik ponudbo označi za nepravilno in jo izloči iz nadaljnega postopka.

Zakon dopušča sodelovanje naročnikov s ponudniki pri pripravi razpisne dokumentacije, hkrati pa prepoveduje zavrnitev ponudbe zaradi formalnih nepravilnosti (Berčič 2007).

izjavo, ki je skladna s predlogo v razpisni dokumentaciji, naročnik pa si pridržuje pravico, da pred oddajo naročila od najugodnejšega ponudnika zahteva predložitev izkazov uspeha (npr. BON1 ali bilance stanja) za navedena tri leta, iz katerih je razvidno izpolnjevanje pogoja.

2. Ponudnik v zadnjih šestih mesecih pred rokom za oddajo ponudbe ni imel blokirane transakcijskega računa. Ponudnik izpolni in podpiše izjavo, ki je skladna s predlogo v razpisni dokumentaciji. Naročnik si pridržuje pravico, da pred oddajo naročila od najugodnejšega ponudnika zahteva predložitev obrazca BON2, ki ga dobi ponudnik dobi pri AJPES, ali pa enakovredno potrdilo poslovne banke.
3. Ponudnik ima poravnane zapadle obveznosti do dobavitelja blaga, podizvajalcev in kooperantov. Ponudnik izpolni in podpiše izjavo, ki je skladna s predlogo v razpisni dokumentaciji. Naročnik si pridržuje pravico, da pred oddajo naročila od najugodnejšega ponudnika zahteva poročilo pooblaščenega revizorja, potrdilo ponudnikove poslovne banke ali drugo enakovredno dokazilo, iz katerega je razvidno, da je imel pred oddajo ponudbe poravnane vse zapadle obveznosti do svojih dobaviteljev, podizvajalcev in kooperantov.

Tehnična in/ali kadrovska sposobnost (ZJN-2, 45. člen)

Ponudnik mora zagotoviti tehnične zmogljivosti (sodobna oprema in mehanizacija), ki izpolnjujejo zahteve predpisov in standardov, veljavnih v Sloveniji in v Evropski uniji. Ponudniki izkažejo izpolnjevanje tehničnih sposobnosti z referenčnimi podobnimi posli, npr. s seznamom gradenj, opravljenih v zadnjih petih letih, skupaj s potrdili o dobro opravljenem delu oz. s seznamom najpomembnejših dobav blaga in opravljenih storitev. Ponudnik podpiše izjavo o seznanjenosti s tehničnimi pogoji, naročnik lahko določi, da mu ponudniki dokazila dostavijo neposredno. Če gre za dela drugemu javnemu naročniku dostavijo izjavo, ki jo podpiše in izda pristojni organ, v nasprotnem primeru pa dokažejo sposobnost s sklenjenimi pogodbami.

Ponudnik mora zagotoviti tudi kadrovske zmogljivosti – govorimo o podatkih o vodilnem tehničnem osebju, predvsem o odgovornih osebah za nadzor kakovosti. Sem sodijo npr. dokazila o članstvu v inženirski zbornici v RS, strokovni izpit za odgovorno vodenje del, potrdilo, da ima odgovorni vodja del izkušnje pri istovrstnem delu v določenem obsegu od vrednosti trenutne ponudbe.

2.8 Merila za izbiro ponudbe

Naročnik lahko odda naročilo na podlagi ekonomsko najugodnejše ponudbe z uporabo različnih meril, kot so npr. kakovost, cena, tehnične prednosti, estetske in funkcionalne kakovosti; stroškov poslovanja, stroškovne učinkovitosti, datuma dobave ter roka za dobavo ali dokončanja del ali pa na podlagi najnižje cene (ZJN-2, 48. člen).

V 48. členu *ZJN-2* piše, če naročnik navede merila v razpisni dokumentaciji oz. v obvestilu o javnem naročilu, morajo biti ta enaka in jih mora pri izbiri najugodnejšega ponudnika tudi upoštevati. Posamezna merila mora naročnik ovrednotiti, če pa jih iz kakršnega koli razloga ne more ovrednotiti, jih mora v obvestilu o javnem naročilu ali razpisni dokumentaciji navesti po vrstnem redu od najpomembnejšega do najmanj pomembnega. Če naročnik odda naročilo na podlagi ekonomsko najugodnejše ponudbe z uporabo različnih meril, merilo cena ne sme biti manj kot 60 % vseh meril.

Naročnik lahko ponudbo z neobičajno nizko ceno oz. če obstaja dvom o izpolnitvi naročila, zavrne (*ZJN-2*, 49. člen).

2.9 Ponudba

Ponudnik lahko odda ponudbo v elektronski obliki, če to omogoča informacijski sistem, ki ga uporablja naročnik. Ponudba v elektronski obliki mora biti varno elektronsko podpisana, podpis overjen s kvalificiranim digitalnim potrdilom, dodan pa ji mora biti časovni žig. Kljub možnosti o elektronski oddaji ponudbe pa je večina ponudb še vedno v papirni obliki.

Ponudba mora biti predložena do roka, ki je naveden v obvestilu o javnem naročilu in v razpisni dokumentaciji, kjer je naveden datum in ura za predložitev ponudbe. Če je ponudba predložena prepozno (po roku, ki je določen), se še neodprta vrne ponudniku, z navedbo, da je prepozna (*ZJN-2*, 73. člen).

Odpiranje ponudb je javno v primerih javnih naročil, katerih ocenjena vrednost je enaka ali višja od 40.000,00 EUR v primeru naročanja blaga in storitev oz. 80.000,00 EUR v primeru naročanja gradenj (*ZJN-2*, 75. člen). Odpiranje ponudb izvede naročnik, in sicer na kraju in ob času, ki sta navedena v objavi obvestila o javnem naročanju in v razpisni dokumentaciji. Na odpiranju ponudb se objavi in v zapisnik zapiše glavne podatke iz vsake ponudbe (naziv ali šifra ponudnika, ponudbena cena z morebitnimi popusti). V zapisnik se zapiše tudi na odpiranju ugotovljene pomanjkljivosti v ponudbah ter pripombe pooblaščenih predstavnikov ponudnikov glede postopka odpiranja (*ZJN-2*, 76. člen).

Ponudbena dokumentacija mora biti pripravljena skladno z zahtevami iz razpisne dokumentacije. Sestavljajo jo različne listine, ki jih naročnik navede v razpisni dokumentaciji. Ne glede na določbe *ZJN-2* ponudniku ni treba predložiti nobenega dokazila o podatku, o katerem državni organ, organ lokalne skupnosti ali nosilec javnega pooblastila vodi uradno evidenco. Namesto dokazila ponudnik poda izjavo o podatkih, ki jo mora vsebovati ponudba. Naročnik podatke iz uradnih evidenc pridobi sam, seveda s soglasjem ponudnika.

Ponudnik pri poslovni banki pridobi več različnih potrdil (dokumentov), ki jih potrebuje za oddajo ponudbe. Med najpogostejše izjave oz. listine sodijo: bančna garancija za resnost ponudbe, izjava banke o možnosti najetja kredita pri prvovrstni

3 BANČNE GARANCIJE

3.1 Značilnosti bančne garancije

Neodvisna garancija je obveza garanta, banke ali druge osebe, plačati določen znesek upravičencu garancije, če upravičenec garantu predloži zahtevo za plačilo garancije v roku njene veljavnosti in zahteva ustreza pogojem garancije. Falatov pravi, da služi »bančna garancija kot instrument zavarovanja za povračilo škode (instrument of security), ki utegne nastati, ker ena od pogodbenih strank svojih obveznosti ne bi izpolnila ali jih ne bi izpolnila v skladu z določili pogodbe.« (Falatov 1996, 15)

Stranke v garancijskem poslu

V garancijskem poslu ponavadi nastopajo tri stranke: naročnik garancije (nalogodajalec), koristnik (upravičenec, upnik) in garant – izdajatelj garancije (tem se včasih pridruži še protigarant).

Naročnik garancije ali nalogodajalec je stranka, ki da nalog banki, naj za upravičenca izda garancijo določene vrste.

Koristnik ali upravičenec iz garancije je tista stranka, v korist katere je garancija izdana, to je upnik iz osnovnega posla.

Garant (izdajatelj garancije) pa je v sedanji poslovni praksi banka, ki po nalogu naročnika izda garancijo. Kot garant se lahko pojavi tudi zavarovalnica ali druga pravna ali fizična oseba.

Protigarant pa je tisti, ki banki (garantu) posreduje navodila, ki jih je prejel od naročnika in za takšna navodila daje protigarancijo. Tudi kot protigaranti nastopajo večinoma banke.

Zahteve oz. pravila po EPGP, publikacija 458

Enotna pravila za garancije na poziv (EPGP), publikacija 458, veljajo v bankah za najustreznejši zbir pravil dobre bančne prakse na področju neodvisnih bančnih garancij. Pravila so bila objavljena v aprilu 1992 kot *Publikacija Mednarodne trgovinske zbornice v Parizu*, številka 458, veljati pa so začela 1. 1. 1993. Nastala so kot posledica dejstva, da se *Enotna pravila za pogodbene garancije*, publikacija številka 325, iz leta 1978, v poslovnem svetu niso uveljavila, predvsem zaradi zapletenega postopka v zvezi z uveljavljanjem zahteve za plačilo po teh garancijah. V bankah, zato da bi se izognili kakršnim koli dvomom, v tekste garancij, praviloma ob soglasju naročnika garancije, vključujejo določilo, po katerem za posamezno garancijo veljajo *Enotna pravila za garancije na poziv*.

Glavne karakteristike neodvisne garancije so¹:

¹ Povzeto po: *Uniform Rules for Demand Guarantees No. 458*.

- popolna ločenost garancije od temeljnega posla (neakcesornost). Banke osnovni posel ne zadeva in tudi ne obvezuje, čeprav je v samem tekstu garancije omenjen tudi posel. Dolžnost banke je, da ob predložitvi pisne zahteve za plačilo in morebitnih dokumentov, izplača znesek, ki je naveden v garanciji.
- Večina garancij je »na prvi poziv«, kar pomeni, da gre za samostojno in abstraktno obveznost banke za plačilo garantnega zneska pod pogoji, navedenimi v garanciji.
- Obveza plačila garancijskega zneska, če upravičenec izpolni pogoje, navedene v garanciji. Če so pogoji iz garancije izpolnjeni, mora banka garant izvršiti plačilo.
- Garancija je neprenosljiva, razen če je to izrecno dovoljeno v besedilu garancije ali dopolnila h garanciji.
- Vse garancije so nepreklicne, razen če je drugače navedeno. Banka ne more preklicati svojega jamstva (obveznosti) brez predhodne soglasnosti udeležencev v garancijskem poslu.
- Garancija mora biti dana v pisni obliki, sicer nima pravnega učinka. Sama oblika ni predpisana, kljub temu pa v praksi poznamo vrsto »predpisanih« in »standardiziranih« vzorcev garancijskih tekstov. V vsaki garanciji pa mora biti natančno določeno naslednje: naročnik, koristnik, garant, posel, ki terja izdajo, najvišji izplačljivi znesek in valuta, v kateri se lahko izplača, datum izteka veljavnosti in/ali dogodek, po katerem garancija preneha veljati, pogoji, po katerih se lahko zahteva plačilo, in klavzule o znižanju zneska garancije.
- Garancija je veljavna od dneva izdaje, razen če je v garanciji zapisano, da stopi v veljavo s kasnejšim datumom (npr. ob podpisu prevzemnega zapisnika pri plačevanju opreme, ob plačilu avansa pri avansni garanciji). Garancija velja do navedenega datuma na garanciji ali do izpolnitve določenega pogoja, in sicer do plačila vseh obveznosti po garanciji do zneska garancije ali do razveljavitve s strani koristnika, bodisi da garancijo vrne bodisi da o prenehanju veljavnosti garanta obvesti z dopisom. Če koristnik ob prenehanju veljavnosti ne vrne garancije, to ne vpliva na njeno veljavnost.

3.2 Razvrščanje garancij

Garancije razvrščamo po več kriterijih, v nadaljevanju pa prikazujemo najpogostejšo delitev na plačilne in storitvene garancije.

Slika 3.1 Plačilne garancije

Plačilne garancije	garancija za zanesljivost plačila	zavarovanje pred tveganjem neplačila	v višini odprtih terjatev do prodajalca
	garancija za vračilo kredita	zavarovanje pred tveganjem nevrčila kredita	znesek kredita, obresti, stroški
	carinska garancija	zavarovanje pred tveganjem neplačila carinskih dajatev	znesek uvoznih poslov v določenem obdobju
	tranzitna garancija	zavarovanje prevoza carinskega blaga na območju EU	v skladu z navodili Carinske uprave Slovenije

Vir: Abanka Vip, d. d. 2008

Slika 3.2 Storitvene garancije

Storitvene garancije	garancija za resnost ponudbe (licitacijska garancija)	pri sodelovanju na razpisih	ponavadi 1-5 % licitacijske vrednosti
	garancija za dobro izvedbo del	zavarovanje gotovosti in kakovosti storitve	ponavadi 10 % pogodbene vrednosti
	garancija za vračilo avansa	zavarovanje vračila plačanega avansa	znesek avansa
	garancija za odpravo napak v garancijskem roku ali garancija za vračilo zadržanih zneskov	odprava napak v garancijskem roku	ponavadi 1-5 % vrednosti posla

Vir: Abanka Vip, d. d. 2008

3.3 Bančne storitvene garancije

Pri storitvenih garancijah banka zajamči, da bo naročnik garancije opravil neko storitev. V primeru, da naročnik garancije te storitve ne opravi, se bančna obveza spremeni v denarno obliko in jo banka izpolni s plačilom določenega zneska, namesto da bi opravila storitev, ki je ni opravil dolжник.

Kot smo že zapisali, v banki v tekste garancij vključujejo določilo, po katerem za posamezno garancijo veljajo *Enotna pravila za garancije na poziv*, publ. 458, seveda v soglasju z naročnikom garancije. Pri izdajanju storitvenih garancij pa se uporaba *EPGP* določi le poredko. Pri večini storitvenih garancijah se kot ena od strank, običajno upravičenec, pojavljajo osebe javnega prava, preko katerih država nastopa kot

najpomembnejši investitor in naročnik del. Minister za finance je izdal *Pravilnik o vrstah finančnih zavarovanj, s katerimi ponudnik zavaruje izpolnitev svoje obveznosti v postopku oddaje javnega naročila*, ki je bil objavljen v Ur. l. RS št. 25, dne 19. 3. 2004, spremembe tega pravilnika pa v Ur. l. RS št. 87, dne 6. 8. 2004. V navedenem pravilniku je kot ena vrsta finančnih zavarovanj navedena tudi bančna garancija. Pravilnik vključuje tudi vzorce garancij za resnost ponudbe, za vrnitev predplačila, za dobro izvedbo pogodbenih obveznosti in za odpravo napak v garancijskem roku. Ker je v pravilniku zapisano, da bančna garancija ne sme bistveno odstopati od vzorca iz razpisne dokumentacije, predvsem ne sme vsebovati dodatnih pogojev za izplačilo, krajših rokov in nižjega zneska zavarovanja, kot ju določi naročnik ali spremenjene krajevne pristojnosti za reševanje sporov med upravičencem in banko, se predpisanih vzorcev običajno v bankah držijo (in tudi ne dodajajo določila, da za posamezno garancijo veljajo *EPGP*).

V 6. členu zgoraj navedenega *Pravilnika* je zapisano, da mora imeti vsaka bančna garancija naslednje obvezne sestavine:

- naziv banke garanta,
- naziv naročnika (ponudnika oz. izvajalca) bančne garancije,
- naziv upravičenca (naročnika v javnem naročilu) bančne garancije,
- datum izdaje in število bančne garancije,
- podlago za izdajo bančne garancije,
- najvišji zjamčeni znesek,
- zavezo banke za izpolnitev bančne garancije, ki mora biti brezpogojna in plačljiva na prvi poziv,
- trajanje bančne garancije,
- navedbo, da se v primeru spora med naročnikom in banko garantom uporabi pravo Republike Slovenije, če garancijo izda tuja banka. Če ponudnik predloži garancijo tuje banke, mora naročnik obvezno preveriti boniteto tuje banke pri Banki Slovenije.

V nadaljevanju bomo opisali glavne značilnosti posameznih storitvenih garancij.

Garancija za resnost ponudbe

Bančna garancija za resnost ponudbe običajno zamenjuje varščino pri udeležitvi na razpisu za najboljšega ponudnika za izvedbo del. Naročnik del se z garancijo za resnost ponudbe želi zavarovati pred neresnostjo ponudnika, ki se lahko odraža na ta način, da ponudnik prekliče ali spremeni ponudbo, ali da potem ko je bil izbran na razpisu, ne podpiše pogodbe in hkrati izda garancijo za dobro izvedbo posla. Če do sklenitve

pogodbe ne pride, je obveznost banke garanta, da na poziv uporabnika garancije, plača zajamčeni znesek.

Znesek garancije v skladu s pravilnikom ne sme presegati 10 % od vrednosti javnega naročila. Ročnost garancije ne sme biti daljša od 30 dni od datuma, ki je določen za sprejem odločitve o izbiri najugodnejše ponudbe. Večkrat se zgodi, da naročnik del potrebuje več časa za izbiro najboljšega ponudnika, kot je to prvotno ocenil. V takih primerih so ponudniki soočeni z zahtevo po podaljšanju roka veljavnosti garancije.

Pisma o nameri

Velikokrat morajo ponudniki v ponudbeni dokumentaciji poleg garancije za resnost ponudbe predložiti tudi pisma o nameri izdaje garancije za dobro izvedbo posla in garancije za odpravo napak v garancijskem roku. S tem pismom banka (garant) izjavlja, da bo na osnovi predložitve ustrezne pogodbe in skladno z vzorcem garancije, priloženim razpisni dokumentaciji, ter v skladu s poslovno politiko banke, izdala nepreklicno in brezpogojno garancijo za dobro izvedbo posla oz. garancijo za odpravo napak v višini zahtevanega odstotka pogodbene vrednosti del.

Poleg dveh zgoraj omenjenih izjav pa nekateri naročniki (predvsem DARS) zahtevajo, da ponudniki poleg garancije za resnost ponudbe predložijo še pismo o nameri prvovrstne banke o možnosti najetja kredita.

Garancija za dobro izvedbo pogodbenih obveznosti

Garancija za dobro izvedbo pogodbenih obveznosti po garanciji upravičencu zagotavlja plačilo v garanciji določenega zneska, če nasprotna pogodbeni stranka svoje pogodbene obveznosti ne bi izpolnila v dogovorjeni kakovosti, količini in rokih.

V skladu s *Pravilnikom* znesek garancije ne sme presegati 10 % od vrednosti pogodbe. Garancija mora biti veljavna še vsaj en dan po preteku roka za dokončno izvedbo posla, kar se natančno opredeli v pogodbi, sklenjeni med ponudnikom in upravičencem garancije (npr. montaža, zagon, komisijski pregled, odprava napak, vendar še pred dokončno primopredajo). Če se med trajanjem izvedbe spremenijo roki za izvedbo posla, vrsta blaga, gradbenega dela ali storitve, kakovost in količina, se mora temu ustrezno spremeniti tudi bančna garancija za dobro izvedbo pogodbenih obveznosti oz. podaljšati njena veljavnost.

Garancija za odpravo napak v garancijskem roku

Garancija za odpravo napak v garancijski dobi zavaruje upravičenčeve zahtevke proti izvajalcu iz naslova napak na blagu ali opravljeni storitvi, ki se pojavijo šele po prevzemu blaga. Ta garancija krije upravičencu tveganje in možnost hitrega plačila odškodnine v tistih primerih, ko izvajalec pravočasno in pravilno reklamira kakovostne

napake na dobavljenem blagu, pozove izvajalca, naj napake odpravi v garantnem roku (ali zahteva znižanje cene), izvajalec pa tega ne stori. Odpravo napak na dobavljenem blagu ali izvršenih storitvah upravičenec lahko opravi s pomočjo tretje osebe, stroške in škodo, ki so mu s tem nastali, pa krije z unovčenjem ustreznega zneska po omenjeni garanciji.

V skladu s *Pravilnikom* znesek garancije znaša do 10 % vrednosti posla, za katerega se daje. Garancija mora biti veljavna še vsaj en dan po preteku garancijskega roka, ki je določen v pogodbi. Garancijo izroči izvajalec upravičencu ob primopredaji.

Garancija za vrnitev predplačila

Ta vrsta garancije je običajna pri pogodbah o dobavi blaga, ki se izdeluje po naročilu, oz. pri investicijskih projektih »na ključ« in pri podaji blaga na kredit, kjer se del vrednosti blaga plača takoj ob podpisu pogodbe, drugi del pa ob dobavi blaga.

V skladu s *Pravilnikom* mora naročnik del zahtevati garancijo za vrnitev predplačila v primerih, ko je predvideno predplačilo. Garancijo se izda v višini plačanega predplačila in mora trajati do dokončne dobave ali izvedbe posla.

Za to garancijo je značilno, da stopi v veljavo šele, ko je upravičenec po garanciji plačal predplačilo (znesek avansa) v korist nalogodajalca za izdajo garancije pri banki garantu. To se zgodi, ko upravičenec po garanciji prejme garancijo za vračilo avansa. V primeru delnih dobav ali situacijskih izvedb del vsebuje garancija redukcijsko klavzulo, ki pomeni, da se obveza banke po garanciji znižuje z vsakokratno obračunanim zneskom avansa po posamezni fakturi.

4 POSTOPEK IZDAJE BANČNIH GARANCIJ

Banka je pravna oseba, ki opravlja bančne storitve na podlagi dovoljenja pristojnega nadzornega organa za opravljanje teh storitev. Za opravljanje bančnih storitev mora banka pridobiti dovoljenje Banke Slovenije. Med finančne storitve sodi tudi *izdajanje garancij in drugih jamstev*.

4.1 Zahtevek

Postopek izdaje bančne garancije se prične z zahtevkom, ki ga banki predloži naročnik garancije ali komitent. Zahtevku mora komitent predložiti:

- registracijo podjetja oz. izpisek iz sodnega registra, ki ob predložitvi ne sme biti starejši od treh mesecev (samostojni podjetnik predloži potrdilo pristojnega organa v vpisnik podjetnikov in dovoljenje za opravljanje dejavnosti),
- obvestilo o identifikaciji in razvrstitvi po dejavnosti za poslovni subjekt,
- potrdilo o davčni številki,
- finančne podatke zadnjih dveh poslovnih let oz. letno poročilo vsaj za zadnje poslovno leto (samostojni podjetnik predloži davčno napoved s prilogami za zadnje poslovno leto in davčni obračun ter potrdilo davčnega urada o plačanih davčnih obveznostih),
- tekoče podatke o poslovanju,
- kopijo podpisnega kartona transakcijskega računa, odprtega pri kateri koli njegovi poslovni banki,
- obrazec BON 2 oz. BON 3,
- izkaz denarnih oz. finančnih tokov,
- podatki o deviznih prilivih in odlivih podjetja,
- pogodbo oz. fakturo s tujim oz. domačim partnerjem,
- predlog besedila garancije,
- seznam povezanih oseb in
- podatke o zakonitem zastopniku oz. osebi, ki bo podpisala pogodbo o izdaji bančne garancije (ime in priimek, naslov stalnega ali začasnega prebivališča, datum in kraj rojstva, davčna številka, številka, vrsta in izdajatelj identifikacijskega – osebnega dokumenta (potni list ali osebna izkaznica)).

Če je kateri od teh dokumentov že v banki, ga komitent ni treba ponovno predložiti oz. ga v primeru sprememb le dopolni. Prav tako je zahtevana dokumentacija odvisna od ročnosti, vrste in višine bančne garancije.

4.2 Identifikacija komitenta ob vzpostavitvi trajnega poslovnega razmerja in ugotavljanje dejanskega lastnika

V skladu z *Zakonom o preprečevanju pranja denarja* morajo v banki ob prejemu zahtevka za izdajo garancije oz. pred sklenitvijo poslovnega razmerja, opraviti identifikacijo pravne osebe, in sicer pridobiti podatke o podjetju, naslovu, sedežu in matični številki pravne osebe, ki bo sklenila poslovno razmerje. Vsi ti podatki so razvidni v rednem izpisku iz sodnega registra, ki ob predložitvi ne sme biti starejši od treh mesecev. Banka opravi identifikacijo z vpogledom v originalno ali overjeno dokumentacijo iz sodnega ali drugega javnega registra oz. z neposrednim vpogledom v sodni ali drugi javni register.

Samostojni podjetnik posameznik mora banki, ob njegovi navzočnosti, predložiti na vpogled veljaven uradni dokument, iz katerega pridobimo naslednje podatke: osebno ime, naslov stalnega ali začasnega prebivališča, datum in kraj rojstva ter davčno številko fizične osebe ter številko, vrsto in naziv izdajatelja osebnega dokumenta.

Prav tako mora banka pri sklepanju poslovnega razmerja s stranko oz. pri vsaki transakciji v vrednosti 15.000,00 EUR opraviti identifikacijo zakonitega zastopnika naročnika garancije in ugotoviti dejanskega lastnika. Pod identifikacijo razumemo ugotavljanje istovetnosti zakonitega zastopnika in pooblaščenec, to je oseb, ki nastopajo v poslovanju z banko. Identifikacija se opravi z vpogledom v uradni veljavni osebni dokument zakonitega zastopnika s sliko (v njegovi osebni navzočnosti) in pridobitvijo predpisanih podatkov iz veljavnega osebnega dokumenta in drugih listin, ki jih predloži zakoniti zastopnik. V ta namen mora banka od zakonitega zastopnika pridobiti naslednje podatke: ime in priimek, naslov stalnega ali začasnega prebivališča, datum in kraj rojstva, davčno številko zakonitega zastopnika, številko, vrsto in izdajatelja identifikacijskega (osebne) dokumenta.

Banka mora zaradi potreb ugotavljanja dejanskega lastnika pridobiti tudi podatke o fizični osebi, ki je posredno ali neposredno imetnik več kakor 25 % poslovnega deleža, delnic, glasovalnih oz. drugih pravic, na podlagi katerih je udeležena pri upravljanju pravne osebe oz. je udeležena v kapitalu pravne osebe z več kakor 25 % deležem ali ima obvladujoč položaj pri upravljanju sredstev pravne osebe (velja za domače in tuje pravne osebe). V tem primeru mora poslovni skrbnik pridobiti naslednje podatke: osebno ime, naslov stalnega ali začasnega prebivališča ter datum in kraj rojstva dejanskega lastnika. Banka lahko pridobi podatke z vpogledom v originalne ali overjene listine iz sodnega ali drugega javnega registra, lahko pa jih pridobi z neposrednim vpogledom v sodni ali drug javni register. Če manjkajočih podatkov iz javnih registrov ni mogoče pridobiti, se jih pridobi iz pisne izjave zastopnika pravne osebe, ki sklepa poslovno razmerje.

Poleg teh podatkov mora banka pridobiti podatke o morebitnem dejanskem lastniku, tj. fizični osebi, ki pravni osebi posredno zagotovi ali zagotavlja sredstva in ima na tej podlagi možnost nadzorovati, usmerjati ali drugače bistveno vplivati na odločitve uprave ali drugega poslovodnega organa pravne osebe pri odločanju o financiranju in poslovanju.

Banka mora v skladu z *ZZPDFT* za tuje pravne osebe, s katerimi sklepa poslovno razmerje, oz. če te izvajajo transakcije v vrednosti 15.000,00 EUR in več (posamično ali z več med seboj povezanimi transakcijami), enkrat na leto opraviti pregled pravne osebe, ki obsega identifikacijo pravne osebe in ugotavljanje dejanskega lastnika. Ponovni letni pregled mora opraviti tudi za pravne osebe s sedežem v Republiki Sloveniji, ki so v več kakor 25 % lasti:

- tuje pravne osebe, ki ne opravlja ali ne sme opravljati trgovske, proizvodne ali druge dejavnosti v državi, v kateri je registrirana,
- fiduciarne ali druge podobne družbe tujega prava z neznanimi oz. prikritimi lastniki ali upravljavci.

Če banka ne pridobi podatkov o dejanskem lastniku pravne osebe oz. ne more opraviti ponovnega letnega pregleda stranke, ne sme izvesti transakcij.

V skladu z *ZZPDFT* mora banka preveriti, ali je zakoniti zastopnik podjetja tudi tuja politično izpostavljena oseba.

4.3 Klasifikacija komitenta

Na podlagi dokumentacije, ki je predložena zahtevku, predvsem pa letnega poročila in tekočih dodatnih podatkov o poslovanju se izdela bonitetno poročilo, na osnovi katerega se vsakega komitenta klasificira oz. razvrsti v določeno bonitetno skupino. Banka komitenta klasificira obvezno pri prvem zahtevku in kasneje (če ima banka terjatev do komitenta) enkrat letno na osnovi zadnjega letnega obračuna ter morebitnih tekočih finančnih podatkov.

Banka komitente razvršča v bonitetne skupine A, B, C, D in E glede na objektivna in subjektivna merila. Banka mora za vsako izpostavo pri posameznem komitentu oblikovati rezervacije, ki vplivajo na poslovni rezultat banke. Rezervacije se oblikuje za tisti delež terjatev, za katerega se ocenjuje, da ne bo poplačan.

4.4 Velika izpostavljenost

113. člen *ZBan-1* določa, da je izpostavljenost banke vsaka postavka sredstev ali zunajbilančna postavka. Izpostavljenost banke do posamezne osebe je vsota vseh postavk sredstev in zunajbilančnih postavk, ki izkazujejo terjatve (npr. krediti) in pogojne terjatve (npr. garancije) banke do te osebe in naložbe banke v finančne instrumente in kapitalske deleže te osebe.

Velika izpostavljenost banke do posamezne osebe je izpostavljenost banke do te osebe ali skupine povezanih oseb, ki dosega ali presega 10 odstotkov kapitala banke (*ZBan-1*, 163. člen).

Za sklenitev posameznega posla do posamezne osebe oz. skupine povezanih oseb, do katere je skupna izpostava dosegla ali preseгла višino 10, 15 oz. 20 %, je treba nemudoma obvestiti nadzorni svet banke oz. pridobiti njegovo soglasje (*ZBan-1*, 67. člen). Glede na to mora vsak poslovni skrbnik², tudi na osnovi informacij, ki jih ima o podjetju (npr. na sestanku s podjetjem, kjer komitent pove, da bo v prihodnosti imel večjo investicijo, za katero bo potreboval kredit, izpostava pa bi po odobritvi tega kredita preseгла 10, 15 oz. 20 % kapitala banke, oz. skrbnik predvidi višino izpostave glede na konstantno rast podjetja), poskrbeti za pravočasno soglasje nadzornega sveta banke. V banki je organizirana služba, ki zbira predloge limitov oz. seznam komitentov (podjetij oz. skupine povezanih oseb) in jih nato v enotni obliki posreduje nadzornemu svetu v potrditev oz. soglasje. Prav tako pa je nadzorni svet banke obveščen, ko banka sklene posamezen posel, ki presega 10, 15 oz. 20 % kapitala, oz. o nastanku velike izpostavljenosti.

165. člen *ZBan-1* predpisuje, da največja dopustna izpostavljenost banke do posamezne osebe oz. skupine povezanih oseb ne sme presegati 25 % kapitala banke. Ne glede na to omejitev pa izpostavljenost banke do posamezne osebe, ki jo banka posredno ali neposredno obvladuje, do osebe, ki jo posredno ali neposredno obvladuje ista oseba kot banko, in do njene nadrejene družbe, ne sme presegati 20 % kapitala banke. Hkrati pa predpisuje, da vsota vseh velikih izpostavljenosti banke ne sme presegati 800 % kapitala banke, vsota izpostavljenosti banke do oseb v posebnem razmerju z banko pa ne sme presegati 200 % kapitala (*ZBan-1*, 166. člen).

Osebe v posebnem razmerju z banko

Osebe v posebnem razmerju z banko so navedene v 164. členu *ZBan-1*. Te osebe so:

1. član uprave banke,
2. član nadzornega sveta banke,
3. prokurist banke,
4. pravna oseba, ki ni banka in katere člane uprave oziroma prokurist je oseba iz 1., 2. oziroma 3. točke tega odstavka (npr. to je podjetje X, katerega član ali predsednik uprave podjetja je hkrati tudi član ali predsednik nadzornega sveta banke),

² Poslovni skrbnik je oseba, ki zbira, ureja in pripravlja vso dokumentacijo za sklenitev posameznega posla – bančni delavec.

5. fizična oseba, ki je posredno ali neposredno imetnik delnic banke, na podlagi katerih ima najmanj 5 % glasovalnih pravic ali najmanj 5 % delež v kapitalu banke,
6. pravna oseba, ki ni banka in ki je posredno ali neposredno imetnik delnic banke, na podlagi katerih ima najmanj 10 % glasovalnih pravic ali najmanj 10 % delež v kapitalu banke,
7. ožji družinski član oseb iz 1. do 3. točke in iz 5. točke tega odstavka,
8. član uprave, član nadzornega sveta, član drugega organa vodenja ali nadzora oziroma prokurist pravne osebe iz 6. točke tega odstavka.

Kot je zapisano zgoraj, vsota vseh velikih izpostavljenosti do oseb v posebnem razmerju z banko ne sme presežati 200 % njenega kapitala. Za sklenitev pravnega posla z osebo, ki je v posebnem razmerju z banko, je treba pridobiti soglasje nadzornega sveta banke, če ta presega 22.000,00 EUR (*ZBan-1*, 167. člen).

Banka ne sme preseči omejitve največje dopustne izpostavljenosti do posamezne osebe oz. skupine povezanih oseb. Če se to zgodi zaradi združitve dveh pravnih oseb oz. drugih vzrokov, na katere ne more vplivati, mora o tem nemudoma obvestiti Banko Slovenije. V obvestilu mora banka naštetu ukrepe, ki jih bo opravila za uskladitev z zakonom.

Res je, da kapital posamezne banke ni majhen, vendar so (predvsem) velika podjetja tista, ki čutijo vplive največje dopustne izpostavljenosti. Zaradi omejitev pri izpostavi ta podjetja pridobivajo kredite, garancije in ostale storitve pri več bankah. Zaradi globalizacije je v preteklosti prihajalo in še prihaja do združitvev, spojitvev in prevzemov podjetij. Na ta način so postala (postanejo) del skupine povezanih oseb tudi majhna podjetja. Ker se, kot navaja zakon, pri izpostavi upošteva izpostavljenost do skupine povezanih oseb, je tudi manjše podjetje treba obravnavati v celoti. Zaradi tega je pomembno, da vsak poslovni skrbnik pozna oz. je obveščen o skupini povezanih oseb.

4.5 Povezane osebe

Na podlagi *ZBan-1* in *Sklepa o veliki izpostavljenosti bank in hranilnic*, ki je bil objavljen v Ur. l. RS 135/2006 dne 21. 12. 2006, morajo banke voditi izpostavljenost tudi do skupine povezanih oseb. *Zakon o bančništvu* (30. člen) opredeljuje skupino povezanih oseb kot:

1. skupino dveh ali več fizičnih ali pravnih oseb, ki če se ne dokaže drugače, za banko pomenijo eno tveganje, ker ena od njih neposredno ali posredno obvladuje druge;
2. skupino dveh ali več fizičnih ali pravnih oseb, ki med seboj niso v položaju obvladovanja, vendar za banko pomenijo eno tveganje, ker so med seboj

povezane tako, da finančne težave ene od njih lahko vplivajo na plačilno sposobnost drugih.

V 6. členu *Sklepa o veliki izpostavljenosti bank in hranilnic* je zapisano, da se pri ugotavljanju skupine povezanih oseb iz druge točke presojuje zlasti osebe z naslednjimi oblikami povezav:

- pravne osebe, ki imajo skupne imetnike poslovnih deležev, delnic oziroma drugih pravic, na podlagi katerih so udeleženi pri upravljanju ali v kapitalu teh oseb,
- družbe, povezane s skupnim vodenjem,
- osebe, ki so medsebojno gospodarsko povezane in odvisne in teh povezav ni mogoče nadomestiti v kratkem času,
- posamezne fizične osebe in njihovi ožji družinski člani,
- fizične osebe in pravne osebe, v katerih so fizične osebe člani uprave, člani nadzornega sveta oz. drugega organa vodenja ali nadzora ali prokuristi oz. imajo kako drugače pomemben vpliv pri upravljanju pravnih oseb,
- fizične osebe, ki kot zasebniki opravljajo dejavnost (npr. samostojni podjetniki posamezniki), in njihovi ožji družinski člani.

Pri ugotavljanju oseb, ki tvorijo skupino povezanih oseb, se povezave z enotami centralne ravni ³ Republike Slovenije ne upoštevajo.

Obvladovanje je razmerje med nadrejeno in podrejeno družbo. Nadrejena družba je družba, ki v razmerju do druge družbe, tj. do podrejene družbe, izpolnjuje vsaj enega izmed naslednjih pogojev: ima večino glasovalnih pravic v podrejeni družbi, ima pravico imenovati ali odpoklicati večino članov uprave ali članov nadzornega sveta ali drugega organa vodenja ali nadzora podrejene družbe in je hkrati družbenik oz. delničar te družbe, ima pravico izvajati prevladujoč vpliv nad podrejeno družbo na podlagi podjetniške pogodbe korporacijskega prava ali drugega pravnega temelja ali je družbenik oz. delničar v podrejeni družbi in na podlagi pogodbe ali drugega pravnega posla, sklenjenega z drugimi družbeniki oz. delničarji, nadzoruje večino glasovalnih pravic v tej družbi. Domneva se, da ena oseba obvladuje drugo, če je posredno ali neposredno imetnik poslovnega deleža, delnic oziroma drugih pravic, na podlagi katerih je udeležena pri upravljanju ali v kapitalu druge družbe z najmanj 50 % deležem.

Ožji družinski član posamezne osebe je njen zakonec ali oseba, s katero živi v življenjski skupnosti, ki ima po zakonu enake premoženjske pravice kot zakonska zveza, ali oseba, s katero živi v istospolni partnerski skupnosti po zakonu, ki ureja

³ Enotne centralne ravni RS so neposredni uporabniki državnega proračuna, Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije in Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije.

registracijo istospolne partnerske skupnosti, njeni otroci ali posvojenci, ki nimajo polne poslovne sposobnosti, in druge osebe, ki nimajo polne sposobnosti in so ji dodeljene v skrbništvo.

Kot vidimo je krog povezanih oseb zelo širok. Banka lahko nekatere podatke pridobi sama, predvsem tiste, ki izvirajo iz lastniških struktur (ko je ena oseba udeležena v drugi) oz. iz poslovnih poročil, večina po zakonu drugih možnih vplivov na poslovanje podjetja pa je banki neznanka. Podjetje oz. komitent banke je tisti, ki je banki dolžan posredovati točne podatke. V banki imajo za ta namen predviden vprašalnik z navodili za izpolnitev.

4.6 Odločanje o vlogah

Na podlagi klasifikacije komitenta ter ostalih podatkov o komitentu (obrazložitev zahtevka, osnovni podatki, sodelovanje z banko, obstoječa izpostava banke, ostali podatki o poslovanju, podatki o zavarovanju) poslovni skrbnik pripravi predlog za odobritev in ga predlaga v odobritev pooblaščenemu delavcu oz. organu, ki ima pooblastila pri poslovanju s pravnimi osebami. V predlogu predlaga tudi pogoje odobritve, kot so vrsta garancije, višina garancije, rok veljavnosti garancije, zavarovanje in stroški.

4.7 Stroški

»Izdaja garancije je za naročnika garancije povezana z določenimi stroški, ki jih je redkokdaj mogoče neposredno prevaliti na kupca, vendar pa je ponekod pogoj za pridobitev posla (npr. pri različnih tenderjih) ali ključni element konkurenčnosti.« (Dubrovski 2006, 333) V banki najprej zaračunajo obdelavo vloge, tj. storitev za sklenitev garancijskega posla, nato pa še nadomestilo za vodenje v času veljavnosti garancije. V tabeli 4.1 navajamo višino nadomestil, ki so bile dne 25. 5. 2008 objavljene na spletnih straneh treh bank.

Tabela 4.1 Višina nadomestil pri storitvenih garancijah

Banka	Obdelava vloge	Nadomestilo v času veljavnosti garancije
Abanka Vipava, d. d.	0,1–0,5 %, min. 21,00 EUR	od 0,2 %, min. 37,56 EUR trimesečno
Banka Koper, d. d.	0,5 % od odobrenega zneska, min. 45,00 EUR, max. 1.100,00 EUR	do 0,15 %, min. 21,00 EUR, mesečno
Nova ljubljanska banka, d. d.	od 0,1–1 %, min. 63,00 EUR	– za resnost ponudbe 0,15–0,5 % trimesečno vnaprej, min. 63,00 EUR – ostale storitvene garancije – 0,3–0,7 % trimesečno vnaprej, min. 63,00 EUR

Zneski se izračunajo v odstotkih od višine garancije.

Vir: Abanka Vipava, d. d., Banka Koper, d. d., Nova ljubljanska banka, d. d.

4.8 Pogodba

Z naročnikom garancije se sklene *Pogodba o izdaji garancije*, s katero se dogovorijo vse obveznosti naročnika garancije in banke. V pogodbi je navedena cena storitve, višina garancije in rok veljavnosti garancije, upravičenec iz garancije, način zavarovanja posla itd.

Na področju storitvenih (nostro) garancij banka svojim dobrim komitentom omogoča poenostavljen postopek izdajanja garancij. Predvsem podjetja, npr. s področja gradbeništva, ki pogosto sodelujejo kot ponudniki na javnih razpisih in so tako njihove potrebe po storitvenih garancijah večje, lahko z banko sklenejo pogodbo o izdaji storitvenih garancij v okviru limita.

Pomembna je določitev višine limita, določitev roka, do katerega je posamezne vloge za izdajo garancij možno predlagati, in določitev stroškov in nadomestil. Za komitenta je ugodno tudi to, da stroške obdelave zahtevka plača le enkrat ob odobritvi limita, kasneje pa ne več.

Skrbnik mora biti pri sprejemanju zahtevkov za izdajo posamezne garancije pozoren na to, da znesek garancije skupaj z že izdanimi in še veljavnimi garancijami ne preseže odobrenega limita ter da je tudi vrsta garancije in rok njene veljavnosti v okvirih odobrenega limita.

Gre za poenostavljen postopek izdaje garancije, sicer bi moral poslovni skrbnik vsakokrat, ko bi prejel vlogo za izdajo garancije, izvesti cel postopek.

4.9 Zavarovanje

Za vsako posamezno terjatev banke se oblikuje določena oblika zavarovanja.

S 1. 1. 2008 so banke začele izračunavati kapitalske zahteve za kreditno tveganje v skladu z novo evropsko direktivo. S kreditnim zavarovanjem, ki ga nova kapitalska

ureditev oz. *Sklep o kreditnih zavarovanjih* opredeljuje kot primerne, si bodo banke lahko znižale kapitalsko zahtevo za kreditno tveganje. Glede na to zavarovanja v banki delimo na primerna in neprimerna. Med primerna zavarovanja štejemo hipoteko nepremičnine, zastavo vrednostnih papirjev, poročila, garancije in depozit, če izpolnjujejo določene pogoje. Med neprimerna zavarovanja pa uvrščamo zastavo premičnin, zastavo zalog, zastavo terjatev, zavarovanje pri zavarovalnici, zastavo lastniškega deleža, patronatsko izjavo in menice. V banki se odločajo za vse možne (naštete) oblike zavarovanja.

4.10 Izdaja

Pred izdajo katere koli vrste garancije mora biti podpisana pogodba o izdaji garancije s strani komitenta in urejeno zavarovanje. Komitent (ponudnik v primeru javnega razpisa del) mora v ponudbeni dokumentaciji predložiti originalno bančno garancijo.

Osnutek teksta garancije, ki ni bil del razpisne dokumentacije, pred izdajo v znak strinjanja podpiše naročnik garancije. Garancija se največkrat izda v treh enakih izvodih, od katerih prejme dva izvoda naročnik garancije (od tega en izvod original – upravičenec), en izvod pa ostane banki.

5 RAZVRŠČANJE PODJETIJ V BONITETNE SKUPINE

Ena od pomembnih nalog v banki pred izdajo bančne garancije je ugotovitev bonitete podjetja. V banki razvrščamo podjetja v bonitetne skupine oz. ugotavljamo boniteto posameznega podjetja. Pojem boniteta izhaja iz besede *bonus* (dober), oz. *bonitas* (ugodnost) in vsebuje neko pozitivno lastnost osebe, kreditno sposobnost, plačilno sposobnost, likvidnost, dober glas in dober položaj. Boniteta podjetja je pomembna zaradi oblikovanja posameznih rezervacij pri posameznem poslu in kaže na tveganost posla, hkrati pa vpliva tudi na ceno in ostale pogoje pri posameznem poslu. Bobek (1992, 106) meni, da: »Pri vsakem kreditiranju prevzame banka tveganje, da ji jemalec kredita ne bo vrnil tega v roku ali pa ga sploh ne bo vrnil.« Enako velja pri izdaji bančne garancije, saj če naročnik garancije ne izpolni obveznosti do svojega poslovnega partnerja, lahko ta – upravičenec iz garancije – predloži zahtevek za unovčenje garancije. V tem primeru nastane terjatev banke do naročnika garancije in možnost, da naročnik garancije tega dolga ne bo poravnal. Zato banka še pred izdajo bančne garancije preveri kreditno sposobnost, ali širše, boniteto podjetja ter se na tej osnovi odloči za zavarovanje posameznega posla.

Pri razvrščanju podjetij v bonitetne skupine upoštevamo različna merila in rezultate analiz, predvsem objektivna in subjektivna merila, vodoravno analizo, navpično analizo ter analizo s kazalniki. Peterlin in Repovž (2000, 104) menita, da: »Analiziranje financiranja pomeni ugotavljanje bonitete (ugodnosti) financ podjetja z razčlenjevanjem in primerjanjem posameznih preteklih, sedanjih in prihodnjih finančnih stanj podjetja, njegovih finančnih tokov in finančnih izidov«. Ker računovodski izkazi (letna poročila) vsebujejo največ informacij o finančnem položaju in uspešnosti poslovanja podjetja, so ti najpomembnejši vir podatkov.

5.1 Objektivna in subjektivna merila za razvrstitev podjetja v bonitetno skupino

Banka razvršča komitente v bonitetne skupine A, B, C, D in E glede na objektivna in subjektivna merila.

Objektivna merila

Razvrstitev v skladu z objektivnimi merili pomeni razvrstitev glede na rednost poravnavanja obveznosti do banke. V skupino A se razvrstijo podjetja, ki plačujejo svoje obveznosti v roku zapadlosti oz. izjemoma z zamudo do 15 dni. V skupino B se razvrstijo podjetja, ki plačujejo svoje obveznosti z zamudo do 30 dni oz. z občasno zamudo od 31 do 90 dni. V skupino C se razvrstijo podjetja, ki plačujejo svoje obveznosti z zamudo od 31 do 90 dni oz. občasno z zamudo od 91 do 180 dni. V skupino D se razvrstijo podjetja, ki plačujejo svoje obveznosti z zamudo od 91 do 180

dni oz. občasno zamudo od 180 do 360 dni. V skupino E se razvrstijo podjetja, ki plačujejo svoje obveznosti z zamudo nad 360 dni.

Subjektivna merila

Razvrstitev v skladu s subjektivnimi merili pomeni razvrstitev glede na oceno finančnega položaja posameznega podjetja in zmožnosti zagotovitve zadostnega denarnega pritoka za odplačilo dolga v prihodnosti. Merila za ocenjevanje podjetij so naslednja:

- poslovni rezultat (dobiček ali izguba),
- kapitalska moč oz. finančna varnost (kolikšen je delež trajnega kapitala v pasivi – visoka finančna varnost oz. skrajna kapitalska neustreznost⁴),
- obratni kapital (kratkoročna sredstva, zmanjšana za kratkoročne obveznosti); pozitivni obratni kapital pomeni, da podjetje z dolgoročnimi viri sredstev financira celotna dolgoročna sredstva in del kratkoročnih sredstev – ali nasprotno: denarni tok ne zagotavlja pokrivanja stroškov poslovanja;
- zadolženost (dolgovi glede na sredstva in prihodke – nizka ali visoka zadolženost),
- likvidnost podjetja (sposobnost podjetja, da v vsakem trenutku pravočasno izpolnjuje zapadle obveznosti) oz. solventnost (dolgoročna plačilna sposobnost),
- denarni tok (zadosten ali nezadosten denarni tok),
- ocena panoge (ali je panoga perspektivna ali ima slab položaj),
- položaj podjetja znotraj panoge (dober konkurenčni položaj znotraj panoge ali pa je podjetje daleč pod povprečjem v panogi; podatki o tržnem deležu),
- kakovost vodstva,
- finančni položaj lastnikov in njihova pripravljenost podpore odvisni družbi,
- kakovost finančnih podatkov oz. poročanja banki,
- sposobnost podjetja za nadaljnji razvoj.

5.2 Vodoravna analiza

Vodoravna analiza je ena od možnosti analiziranja finančnih podatkov. Igličar in Hočevar (1997, 221) pravita: »Z vodoravnim analiziranjem računovodskih izkazov dobimo informacije o velikosti, smeri in relativni pomembnosti sprememb posameznih postavk.« Ekonomsko kategorijo iz obračunskega obdobja primerjamo s primerljivim

⁴ *Zakon o finančnem poslovanju podjetij (ZFPPod)* določa, da je nastopila kapitalska neustreznost v primeru, če znaša izguba tekočega leta skupaj z izgubami iz preteklih let polovico osnovnega kapitala in je ni mogoče pokriti v breme drugih sestavin kapitala.

preteklim obdobjem in ugotavljamo izboljšanje ali poslabšanje v obravnavanem časovnem obdobju (Igličar in Hočevar 1997). Pri tej analizi primerjamo tekoče podatke glede na predhodno obdobje, in sicer predvsem, ali vrednosti posameznih postavk iz bilance stanja in bilance uspeha naraščajo ali padajo. Med najpomembnejše postavke štejemo prihodke, poslovni rezultat, dolgoročna sredstva, zaloge, terjatve (predvsem terjatve do kupcev), naložbe in obveznosti.

5.3 Navpična analiza

Navpična analiza računovodskih izkazov nam prikazuje podatke, ki predstavljajo relativni delež glede na izbrano celoto. Prednost navpične analize je v dejstvu, da so posamezne postavke prikazane kot delež oziroma kot relativno število, kar omogoča primerjavo med podjetji v isti gospodarski panogi (Igličar in Hočevar 1997).

Pri navpični analizi ugotavljamo, koliko znaša delež posamezne postavke iz bilance stanja ali bilance uspeha v primerjavi s celoto. Pri tej analizi ugotavljamo predvsem, koliko znašajo poslovni prihodki v primerjavi s celotnimi prihodki, delež kratkoročnih virov sredstev in dolgoročnih virov sredstev v primerjavi z obveznostmi do virov sredstev. Z navpično analizo pa primerjamo tudi postavke znotraj posameznih skupin, npr. kakšen delež med kratkoročnimi viri sredstev predstavljajo obveznosti do kupcev, do bank in do drugih.

Poleg vodoravne in navpične analize imajo pomembno vlogo tudi kazalniki.

5.4 Analiza s kazalniki

Pri analizi računovodskih izkazov se največkrat uporablja analiza s kazalniki. V praksi je možno izračunati veliko število različnih kazalnikov, vendar vsi niso primerni za presojo kreditne sposobnosti podjetja, zato se bomo v tej nalogi osredotočili le na tiste kazalnike, ki jih uporabljajo v banki. Gre za kazalnike, ki pomagajo h končnemu cilju, tj. oceni, ali obstaja pri kreditiranju riziko, da kredit skupaj z danimi obrestmi in drugimi stroški ne bo vrnjen ob roku vračila. Ker na osnovi vseh analiz presojamo in določamo boniteto podjetja, uporabljamo iste kazalnike tudi pri izdaji bančne garancije. Pomembno je, da pri določanju bonitete podjetja upoštevamo več kazalnikov, kajti posamezen kazalnik zase ne pomeni nič, pomembno je povezovanje posameznih rezultatov, hkrati pa moramo upoštevati še vse zgoraj navedene analize in merila.

Izračun kazalnika je preprost, pomembnejše je, da kazalnik vsebinsko razumemo. Kazalnik je zanesljiv toliko, kot so zanesljivi podatki, iz katerih je izračunan (Igličar in Hočevar 1997).

V nadaljevanju bomo navedli najpomembnejše kazalnike.

5.4.1 Kazalniki gospodarnosti

Kazalniki gospodarnosti (ekonomičnosti) so kazalniki poslovne uspešnosti in pojasnjujejo dosežene poslovne rezultate glede na vložene prvine poslovnega procesa. V banki izračunavajo dva kazalnika gospodarnosti, to sta (Bobek 1992): celotna gospodarnost in gospodarnost poslovanja.

5.4.2 Kazalniki donosnosti

Kazalniki donosnosti pojasnjujejo proizvodno moč podjetja, saj so, kadar gre za povečanje produktivnosti podjetja in s tem za povečanje njegove ekonomske učinkovitosti, koeficienti večji. Kadar pa se koeficienti donosa zmanjšujejo, bo nujno upadla tudi ekonomska učinkovitost podjetja. Med te kazalnike sodijo (Igličar in Hočevar 1997): kazalnik donosnosti sredstev (ROA), kazalnik donosnosti kapitala (ROE), kazalnik donosnosti prihodkov (ROS 1), kazalnik čiste donosnosti poslovnih prihodkov (ROS 2). V banki izračunavamo še kazalnik čiste dobičkonosnosti poslovnih prihodkov.

5.4.3 Kazalniki stanja financiranja (finančne moči)

To so kazalniki, ki kažejo stabilnost poslovanja na dolgi rok, osnova zanje pa je bilanca dolgoročnih virov in sredstev. Med te sodijo naslednji kazalniki (Biloslavo 1999): stopnja finančne vrednosti in delež dolgov v financiranju. Poznamo še 2 kazalnika: kreditna sposobnost in kazalnik stopnje samofinanciranja.

5.4.4 Kazalniki plačilne sposobnosti

Plačilna sposobnost je sposobnost družbe, da ob roku zapadlosti poravna svoje obveznosti in je tesno povezana z likvidnostjo sredstev, s katerimi družba razpolaga. Likvidnost sredstev pomeni sposobnost, da se sredstva iz materialne oblike povrnejo v denarno obliko, likvidnost družbe pa pomeni sposobnost poravnati zapadle obveznosti.

Peterlin (2003, 70) pravi, da je »zagotavljanje likvidnosti osnovni pogoj za obstoj podjetja. Podjetje gre v stečaj, ko nima dovolj likvidnih sredstev za poravnavo svojih obveznosti, ne glede na bilančni dobiček ali izgubo.«

Turk (2000, 445) enači izraze plačilna sposobnost, solventnost in likvidnost organizacije ter jih opredeljuje kot sposobnost poravnati v plačilo zapadle obveznosti v rokih ali nasploh. Nato pravi, da na podlagi pospešenega koeficienta ali kratkoročnega koeficienta sklepamo o plačilni sposobnosti le omejeno. Poznamo naslednje kazalnike (Peterlin in Repovž 2000): količnik tekoče likvidnosti (KOL) in količnik pospešene likvidnosti (KOFL).

5.5 Merila za razvrstitev velikosti gospodarskih družb

V skladu z *Zakonom o gospodarskih družbah (ZGD-1)* podjetja razvrščamo na podlagi dveh zaporednih poslovnih let na bilančni presečni dan bilance stanja. Če je poslovno leto enako koledarskemu letu, je ta dan 31. 12. tekočega leta.

Tabela 5.1 Merila za razvrstitev gospodarskih družb in s. p.

Merila	Mikro	Majhne	Srednje	Velike
Povprečno število zaposlenih	<=10	<=50	<=250	>250
Čisti prihodki od prodaje v poslovnem letu v EUR	<=2 mio	<=7,3 mio	<=29,2 mio	>29,2 mio
Vrednost aktive ob koncu poslovnega leta v EUR	<=2 mio	<=3,65 mio	<=14,6 mio	>14,6 mio

Vir: *Zakon o gospodarskih družbah*.

Družbe se razvrščajo glede na povprečno število zaposlenih v poslovnem letu, čistih prihodkov od prodaje in vrednosti aktive. Družbe se razvrsti glede na izpolnjevanje dveh zgoraj naštetih pogojev. Ne glede na ta merila sodijo med velike družbe banke, zavarovalnice, borza vrednostnih papirjev in družbe, ki so dolžne izdelati konsolidirano poročilo (te so družbe s sedežem v RS, ki so nadrejene eni ali več družbam) (*ZGD-1*, 55. člen).

Poleg konsolidiranega poročila pa poznamo tudi revidirana letna poročila, to so poročila, ki jih pregleda revizor. Obvezna so za velike in srednje kapitalske družbe, dvojne družbe in tiste majhne kapitalske družbe, s katerih vrednostnimi papirji se trguje na organiziranem trgu (*ZGD-1*, 57. člen).

Vse družbe morajo izdelati letno poročilo. Letno poročilo je, odvisno od vrste družbe, sestavljeno najmanj iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida, lahko pa ga sestavljajo še izkaz denarnih tokov, izkaz gibanja kapitala, priloga s pojasnili k izkazom in poslovno poročilo. Letno poročilo mora družba oddati AJ PES najkasneje v roku treh mesecev od konca poslovnega leta (najpogosteje do 31. 3. tekočega leta, to je v primeru, da je poslovno leto enako koledarskemu letu). Revidirana in konsolidirana poročila morajo biti predložena AJ PES v osmih mesecih po koncu poslovnega leta. Prav tako morajo biti ta poročila predložena banki, če imajo družbe pri banki že kakšno izpostavo oz. želijo pridobiti garancijo ali kredit.

6 ANALIZA RAČUNOVODSKIH IZKAZOV OZ. FINANČNEGA POLOŽAJA PODJETIJ

6.1 Podatkovna podlaga

Osnova finančne analize so izkazi poslovnega izida dveh podjetij za leto 2005 in 2006. Gre za podjetji, ki sta v skladu z *ZGD-1* po svoji velikosti opredeljeni kot veliko in majhno podjetje. Dejavnost obeh je ista, in sicer gradbeništvo, saj v nasprotnem primeru njunih podatkov ne bi mogli primerjati. Podatke smo pridobili iz baze podatkov GVIN. V diplomski nalogi smo veliko podjetje poimenovali podjetje A, majhno podjetje pa podjetje C. Najprej bomo finančne podatke obeh podjetij analizirali s pomočjo vodoravne in navpične analize, nato pa še z najpomembnejšimi kazalniki, ki jih v banki uporabljajo pri določanju bonitete podjetij. Ti kazalniki so kazalniki gospodarnosti, kazalniki donosnosti, kazalniki stanja financiranja (finančne moči) in kazalniki plačilne sposobnosti.

6.2 Vodoravna in navpična analiza izkaza poslovnega izida podjetij A in C

Z vodoravno analizo med seboj primerjamo ekonomske kategorije iz obračunskega obdobja s primerljivim preteklim obdobjem. Z navpično analizo pa ugotavljamo, koliko znaša delež posamezne postavke iz bilance stanja ali bilance uspeha v primerjavi s celoto.

6.2.1 Vodoravna in navpična analiza izkaza poslovnega izida podjetja A

Tabela 6.1 Izkaz poslovnega izida podjetja A za obdobje 1.–12. 2005 in 1.–12. 2006

Izkaz poslovnega izida	1.–12. 2006	%	1.–12. 2005	%	Indeks 2006/2005
Prihodki	82.264.742	100	56.892.533	100	145
A. Poslovni prihodki	80.563.974	98	56.131.786	99	143
B. Finančni prihodki	1.461.186	2	383.720	1	381
C. Drugi prihodki	239.582	0	377.027	1	63
Odhodki	78.985.747	100	54.986.350	100	144
A. Poslovni odhodki	77.216.730	98	53.538.348	97	144
B. Finančni odhodki	1.545.024	2	1.268.763	2	122
C. Drugi odhodki	223.993	0	179.239	0	125
Poslovni izid					
1. Dobiček iz poslovanja	3.347.244		2.593.438		
EBITDA	4.933.592		4.185.371		
2. Dobiček iz financiranja	(83.838)		(885.043)		
3. Celotni dobiček	3.278.995		1.906.183		
4. Čisti dobiček (izguba)	2.669.654		1.415.188		

Vir: GVIN.

Iz vodoravne analize preberemo, da so v primerjavi z letom 2005 prihodki podjetja v letu 2006 narasli za 45 %, stroški pa za 44 %. Zelo so se povečali prihodki iz financiranja, vendar še vedno predstavljajo 2 % delež v primerjavi s celotnimi prihodki. Iz navpične analize vidimo, da je pretežni del prihodkov poslovnih prihodkov (98 %), kar je seveda pozitivno. Prav tako med odhodki prevladujejo poslovni odhodki. Poslovni rezultat podjetja je pozitiven. Analiza te bilance uspeha kaže na uspešno poslovanje.

6.2.2 Vodoravna in navpična analiza izkaza poslovnega izida podjetja C

Tabela 6.2 Izkaz poslovnega izida podjetja C za obdobje 1.–12. 2005 in 1.–12. 2006

Izkaz poslovnega izida	1.–12. 2006	%	1.–12. 2005	%	Indeks 2006/2005
Prihodki	12.999.562	100	2.490.201	100	522
A. Poslovni prihodki	12.981.920	100	2.490.188	100	521
B. Finančni prihodki	17.642	0	13	0	135.708
C. Drugi prihodki	0		0		
Odhodki	13.007.559	100	2.502.457	100	520
A. Poslovni odhodki	12.981.816	100	2.490.188	100	521
B. Finančni odhodki	23.410	0	12.269	0	191
C. Drugi odhodki	2.333	0	0		
Poslovni izid					
1. Dobiček iz poslovanja	104		0		
EBITDA	104				
2. Dobiček iz financiranja	(5.768)		(12.256)		
3. Celotni dobiček	(7.997)		(12.256)		
4. Čisti dobiček (izguba)	(11.941)		(12.256)		

Vir: GVIN.

Iz vodoravne analize preberemo, da so v primerjavi z letom 2005 poslovni prihodki podjetja v letu 2006 narasli za 422 %, stroški pa za 420 %. Tu moramo od podjetja pridobiti informacijo, zakaj so se prihodki povečali in kakšen bo obseg poslovanja podjetja v prihodnjem letu. Povečali so se tudi odhodki iz financiranja, zato moramo preveriti, ali se je podjetje dodatno zadolžilo in v kakšnem obsegu. Iz navpične analize vidimo, da je pretežni del prihodkov poslovnih prihodkov (100 %), kar glede na dejavnost podjetja ocenjujemo kot pozitivno. Prav tako med odhodki prevladujejo poslovni odhodki. Poslovni rezultat podjetja iz poslovanja je pozitiven, zaradi finančnih odhodkov podjetja pa podjetje posluje z izgubo. V naslednjem koraku preverimo, ali osnovni kapital podjetja še zadostuje oz. ali izguba presega kapital podjetja.

Pri ugotavljanju oz. določanju bonitete podjetja analiza bilance uspeha ni dovolj, zato moramo analizirati še bilanco stanja.

6.3 Vodoravna in navpična analiza bilance stanja podjetij A in C

6.3.1 Vodoravna in navpična analiza bilance stanja podjetja A

Tabela 6.3 Bilanca stanja podjetja A na dan 31. 12. 2005 in 31. 12. 2006

Bilanca stanja	31. 12. 2006	%	31. 12. 2005	%	Indeks 2006/2005
SREDSTVA	97.067.718	100	70.853.776	100	137
A. DOLGOROČNA SREDSTVA	20.117.518	20,7	16.808.961	23,7	120
I. Neopredmetena sr. in dolg. AČR	233.559	1,2	245.112	1,5	95
II. Opredmetena osnovna sred.	11.966.316	59,5	9.141.507	54,4	131
III. Dolg. finančne naložbe	7.732.511	38,4	7.413.572	44,1	104
IV. Dolgoročne poslovne terjatve	7.691	0	8.770	0	88
V. Odložene terjatve za davek	177.441	0,9	0	0	
B. KRATKOROČNA SREDSTVA	76.950.100	79,3	54.035.190	76,3	142
I. Zaloge	38.967.447	50,7	24.029.501	44,5	162
II. Kratkoročne finančne naložbe	8.668.928	11,2	7.750.601	14,3	112
III. Kratkoročne poslovne terjatve	29.090.281	37,8	22.234.314	41,2	131
V. Denarna sredstva	223.443	0,3	20.774	0	1076
C. Kratkoročne AČR	100	0	9.625	0	1
OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV	97.067.718	100	70.853.776	100	137
A. KAPITAL	15.556.230	16	12.503.089	17,6	124
I. Osnovni kapital	2.788.086	18	2.788.836	22,3	100
II. Kapitalske rezerve	4.326.536	27,8	4.327.703	34,6	100
III. Rezerve iz dobička	1.906.677	12,2	1.907.189	15,3	100
IV. Presežek iz prevrednotenja	426.686	2,7	0	0	
V. Preneseni čisti poslovni izid	3.439.025	22,1	3.479.361	27,8	99
VI. Čisti posl. izid poslovnega leta	2.669.220	17,2	0	0	
B. REZERVACIJE IN DOLGOROČNE PČR	3.588.913	3,7	3.919.164	5,5	92

Tabela 6.3 – nadaljevanje

C. DOLGOROČNE OBVEZNOSTI	5.817.739	6	3.952.719	5,6	147
I. Dolgoročne finančne obveznosti	3.555.366	61,1	3.362.550	85,1	106
II. Dolgoročne poslovne obveznosti	2.262.373	38,9	590.169	14,9	383
D. KRATKOROČNE OBV.	63.750.659	65,7	46.362.714	65,5	138
I. Kratkoročne finančne obveznosti	36.609.235	57,4	25.010.702	53,9	146
II. Kratkoročne poslovne obv.	27.141.424	42,6	21.352.012	46,1	127
E. Kratkoročne PČR	8.354.177	8,6	4.116.091	5,8	202

Vir: GVIN.

Iz analize sredstev podjetja A (tabela 6.3) je razvidno, da so se v primerjavi z letom 2005 povečala tako dolgoročna sredstva (indeks rasti dolgoročnih sredstev 120) kot kratkoročna sredstva (indeks kratkoročnih sredstev 142). Največji porast v strukturi dolgoročnih sredstev zaznamo pri opredmetenih sredstvih, kar za 31 %, ki pa predstavljajo 59,5 % vseh dolgoročnih sredstev. Med kratkoročnimi sredstvi so največ porasla denarna sredstva, in sicer za 976 %, vendar pa predstavljajo majhen delež v strukturi kratkoročnih sredstev (le 0,3 %). Pri določanju bonitete nas zanimajo postavke iz bilance z višjimi deleži, pri tej bilanci predvsem kratkoročne finančne naložbe (11,2 %), poslovne terjatve (37,8 %) ter zaloge (50,7 %). Za banko je pomembno, do koga ima podjetje terjatve, kakšen delež že zapadlih terjatev ima podjetje, kaj predstavljajo finančne naložbe, ali so likvidne ter ali ima podjetje kurantne ali nekurantne zaloge.

V drugem delu bilance stanja razberemo, da se je kapital podjetja okrepil za 24 %, za 47 % so se povečale dolgoročne obveznosti, od tega največ poslovne obveznosti (verjetno leasing), ki pa predstavljajo le 38,9 % delež dolgoročnih obveznosti. Tudi med kratkoročnimi obveznostmi so se finančne obveznosti povečale za 46 %, poslovne pa za 27 %. Glede na to, da so se povečali tudi prihodki in dolgoročna sredstva je povečanje obveznosti sprejemljivo. Drugačna slika bi bila, če bi se povečale obveznosti in znižali prihodki, poleg tega bi bil poslovni izid negativen.

PCL XL error

Subsystem: KERNEL

Error: IllegalTag

Operator: 0x25

Position: 15622

Tabela 6.3 – nadaljevanje

C. DOLGOROČNE OBVEZNOSTI	5.817.739	6	3.952.719	5,6	147
I. Dolgoročne finančne obveznosti	3.555.366	61,1	3.362.550	85,1	106
II. Dolgoročne poslovne obveznosti	2.262.373	38,9	590.169	14,9	383
D. KRATKOROČNE OBV.	63.750.659	65,7	46.362.714	65,5	138
I. Kratkoročne finančne obveznosti	36.609.235	57,4	25.010.702	53,9	146
II. Kratkoročne poslovne obv.	27.141.424	42,6	21.352.012	46,1	127
E. Kratkoročne PČR	8.354.177	8,6	4.116.091	5,8	202

Vir: GVIN.

Iz analize sredstev podjetja A (tabela 6.3) je razvidno, da so se v primerjavi z letom 2005 povečala tako dolgoročna sredstva (indeks rasti dolgoročnih sredstev 120) kot kratkoročna sredstva (indeks kratkoročnih sredstev 142). Največji porast v strukturi dolgoročnih sredstev zaznamo pri opredmetenih sredstvih, kar za 31 %, ki pa predstavljajo 59,5 % vseh dolgoročnih sredstev. Med kratkoročnimi sredstvi so največ porasla denarna sredstva, in sicer za 976 %, vendar pa predstavljajo majhen delež v strukturi kratkoročnih sredstev (le 0,3 %). Pri določanju bonitete nas zanimajo postavke iz bilance z višjimi deleži, pri tej bilanci predvsem kratkoročne finančne naložbe (11,2 %), poslovne terjatve (37,8 %) ter zaloge (50,7 %). Za banko je pomembno, do koga ima podjetje terjatve, kakšen delež že zapadlih terjatev ima podjetje, kaj predstavljajo finančne naložbe, ali so likvidne ter ali ima podjetje kurantne ali nekurantne zaloge.

V drugem delu bilance stanja razberemo, da se je kapital podjetja okrepil za 24 %, za 47 % so se povečale dolgoročne obveznosti, od tega največ poslovne obveznosti (verjetno leasing), ki pa predstavljajo le 38,9 % delež dolgoročnih obveznosti. Tudi med kratkoročnimi obveznostmi so se finančne obveznosti povečale za 46 %, poslovne pa za 27 %. Glede na to, da so se povečali tudi prihodki in dolgoročna sredstva je povečanje obveznosti sprejemljivo. Drugačna slika bi bila, če bi se povečale obveznosti in znižali prihodki, poleg tega bi bil poslovni izid negativen.

6.3.2 Vodoravna in navpična analiza bilance stanja podjetja C

Tabela 6.4 Bilanca stanja podjetja C na dan 31. 12. 2005 in 31. 12. 2006

Bilanca stanja	31. 12. 2006	%	31. 12. 2005	%	Indeks 2006/2005
SREDSTVA	16.735.482	100	3.767.796	100	444
A. DOLGOROČNA SREDSTVA	0	0	0	0	
B. KRATKOROČNA SREDSTVA	16.735.482	100	3.767.896	100	444
I. Zaloge	16.056.042	95,9	3.548.579	94,2	452
II. Kratkoročne finančne naložbe	0	0	0	0	
III. Kratkoročne poslovne terjatve	663.967	4	211.420	5,6	314
V. Denarna sredstva	15.473	0,1	7.897	0,2	196
C. Kratkoročne AČR	0	0	0	0	
OBVEZNOSTI DO VIROV SRED.	16.735.482	100	3.767.896	100	444
A. KAPITAL	(20.882)	(0,1)	(8.945)	(0,2)	233
I. Osnovni kapital	8.763	42	8.766	98	100
II. Kapitalske rezerve	0	0	0	0	
III. Rezerve iz dobička	8	0	8	0	
IV. Presežek iz prevrednotenja	0	0	0	0	
V. Preneseni čisti poslovni izid	(17.714)	(84,8)	(17.719)	(198)	100
VI. Čisti posl. izid poslovnega leta	(11.939)	(57,2)	0	0	
B. REZERVACIJE IN DOLG. PČR	0	0	0	0	
C. DOLGOROČNE OBV.	0	0	0	0	
D. KRATKOROČNE OBV.	16.756.364	100,1	3.776.841	100,2	444
I. Kratkoročne finančne obveznosti	7.697.918	46	3.250.561	86	237
II. Kratkoročne poslovne obveznosti	9.058.446	54,1	526.281	14	1721

Vir: GVIN.

Iz analize sredstev podjetja C (tabela 6.4) je razvidno, da ima podjetje v strukturi sredstev le kratkoročna sredstva, od tega kar 95,9 % zalog. Zaloge so se v primerjavi z letom 2005 povečale za 352 %. Povečale so se tudi kratkoročne terjatve, vendar je njihov delež med kratkoročnimi sredstvi le 4 %.

V drugem delu bilance stanja razberemo, da ima podjetje negativen kapital. Osnovni kapital podjetja znaša 8.763 EUR, vendar je podjetje zaradi preteklih izgub ta kapital že porabilo. V podjetju so se dodatno zadolžili (indeks 444). Med kratkoročnimi obveznostmi so se finančne obveznosti povečale za 137 %, poslovne pa za 1621 %.

Ta bilanca nam že na prvi pogled kaže negativno sliko poslovanja tega podjetja. Navajamo nekaj zaključkov:

- podjetje nima dolgoročnih sredstev, kar sicer ni nujno za vsa podjetja, v gradbeništvu pa bi skoraj morali imeti nekaj takšnih sredstev;
- poslovni izid je že nekaj let negativen, kar ne kaže na izboljšanje poslovanja;
- kapital podjetja je negativen, kar pomeni, da je podjetje kapitalsko neustrezno.

Banka bo zaradi teh pokazateljev pri izdaji posamezne garancije ravnala zelo previdno. Zelo neodgovorno bi bilo, če bi banka podjetju s takimi bilancami odobrila izdajo storitvene garancije brez dodatnih pogojev, kot npr. dokapitalizacija podjetja. Lahko pa se seveda dogovori za dražje oblike zavarovanja tega posla, npr. depozit fizične ali pravne osebe, zastava vrednostnih papirjev, hipoteka na ustrezni nepremičnini. Vse to pa draži posel oz. samo pridobitev garancije. Poleg tega pa banka zaradi večjega rizika, da bo zaradi morebitne neizpolnitve obveznosti podjetja do upravičenca garancije morala unovčiti garancijo, podjetju zaračuna višje stroške.

6.4 Analiza finančnih podatkov podjetij A in C s kazalniki

6.4.1 Kazalniki gospodarnosti

Rezultati izračuna gospodarnosti so prikazani v tabeli 6.5 (v 1 EUR).

Tabela 6.5 Kazalnika gospodarnosti podjetij A in C za leti 2005 in 2006

Gospodarska kategorija	Podjetje A		Podjetje C	
	2006	2005	2006	2005
Skupini prihodki	82.264.742	56.892.533	12.999.562	2.490.201
Skupni odhodki	78.985.747	54.986.350	13.007.559	2.502.458
Prihodki iz poslovanja	80.563.974	56.131.786	12.981.920	2.490.188
Odhodki iz poslovanja	77.216.730	53.538.348	12.981.816	2.490.188
Koeficient celotne gospodarnosti	1,04	1,03	0,99	0,99
Koeficient gospodarnosti poslovanja	1,04	1,05	1,00	1,00

Vir: GVIN in lastni izračuni.

Iz tabele 6.5 razberemo, da so rezultati (izračuni) posameznega kazalnika za obe poslovni leti pri obeh podjetjih zelo blizu. Vrednost izračunanega kazalnika podjetja A (od 1,03 do 1,04) nam pove, da je podjetje v poslovnih letih 2005 in 2006 ustvarilo več

(poslovnih) prihodkov kot (poslovnih) odhodkov. Poslovalo je z dobičkom, kar pomeni, da je bilo podjetje A v obeh letih poslovno uspešno. To nam ponazarjajo tudi prihodki poslovanja, ki so se povečali v primerjavi s poslovnimi prihodki v letu 2005. Uspešnost poslovanja je razvidna tudi iz kazalnika, ki mora biti večji od 1.

Vrednost kazalnika pri podjetju C izkazuje, da celotni odhodki podjetja presegajo celotne prihodke podjetja, na osnovi tega ugotovimo, da podjetje posluje z izgubo. Tudi v podjetju C so se (poslovni) prihodki povečali v primerjavi z letom 2005, vendar so se v tem podjetju povečali tudi stroški. Podjetje je na osnovi tega kazalnika neuspešno, saj ima že dve leti negativen poslovni rezultat.

6.4.2 Kazalniki donosnosti

Rezultati izračuna gospodarnosti so prikazani v tabeli 6.6 (v 1 EUR).

Tabela 6.6 Koeficienti donosnosti podjetij A in C za leti 2005 in 2006

Gospodarska kategorija	Podjetje A		Podjetje C	
	2006	2005	2006	2005
Celotni dobiček (izguba)	2.669.654	1.415.188	(11.941)	(12.256)
Sredstva	97.067.718	70.853.776	16.735.482	3.767.896
Kapital	15.556.230	12.503.089	(20.881)	(8.945)
Odhodki iz financiranja	1.545.024	1.268.763	23.410	12.269
Prihodki	82.264.742	56.892.533	12.999.562	2.490.201
Čisti dobiček	2.669.654	1.415.188	(11.941)	(12.256)
Celotni dobiček (izguba)	3.278.995	1.906.183	(7.997)	(12.256)
Poslovni prihodki	80.563.974	56.131.786	12.981.920	2.490.188
EBITDA	4.933.592	4.185.371	104	0
Koeficient donosnosti sredstev	0,018	0,008	(0,002)	(0,006)
Koeficient donosnosti kapitala	0,17	0,11	0,57	1,37
Koeficient čiste donosnosti prihodkov	0,032	0,024	(0,000)	(0,004)
Koeficient čiste donosnosti poslovnih prihodkov	0,03	0,025	(0,000)	(0,004)
Koeficient čiste dobičkonosnosti poslovnih prihodkov	0,061	0,074	0,000	/

Vir: GVIN in lastni izračuni.

Ker imamo podatke le za dve zaporedni leti, pri izračunu koeficientov donosnosti sredstev in kapitala nismo uporabili povprečnih sredstev (kapitala), temveč samo stanje sredstev (kapitala) na dan 31. 12. leta, za katerega računamo.

Koeficient donosnosti sredstev nam pove, kako uspešni so bili pri uporabi sredstev podjetja. Iz izračunanih koeficientov lahko razberemo, da je bilo najuspešnejše podjetje

A v letu 2006, ko so za 100 enot vloženih sredstev ustvarili 1,8 enot dobička. Pri podjetju C je vrednost kazalnika zaradi izgube negativna.

Koeficient donosnosti kapitala nam pove, koliko denarnih enot je ustvarila denarna enota kapitala. Iz izračuna sledi, da je imelo podjetje A v letu 2006 najvišjo stopnjo donosnosti kapitala, in sicer 17 %. Podatek je glede na leto 2005 boljši, kar kaže na uspešnejše poslovanje podjetja. Pri podjetju C je izračun tega kazalnika zaradi izgube nepomemben. Poslovanje tega podjetja kaže, da je podjetje že s poslovanjem v letu 2005 »zapravilo« kapital.

Kazalnik čiste donosnosti (poslovnih) prihodkov nam pove, koliko čistega dobička oziroma izgube je bilo doseženo v skupnih (ali poslovnih) prihodkih podjetja. Podjetje A je v obeh letih poslovalo uspešno, kar ponazarjajo pozitivni kazalniki, podjetje C, kjer je vrednost kazalnika enaka 0, pa nam pove, da je podjetje poslovalo neuspešno.

Tudi izračun kazalnika čiste dobičkonosnosti poslovnih prihodkov pokaže, da je poslovanje podjetja A uspešnejše, poslovanje podjetja C pa negativno. Ta kazalnik kaže, da v podjetju A vrednost kapitala raste.

Iz skupine teh kazalnikov je razvidno, da je podjetje A uspešnejše od podjetja C.

6.4.3 Kazalniki stanja financiranja (finančne moči)

Rezultati izračunov kazalnikov finančne moči so prikazani v tabeli 6.7 (v 1 EUR).

Tabela 6.7 Koeficienti finančne moči podjetij A in C za leti 2005 in 2006

Gospodarska kategorija	Podjetje A		Podjetje C	
	2006	2005	2006	2005
Kapital	15.556.230	12.503.089	(20.881)	(8.945)
Obveznosti do virov sredstev	97.067.718	70.853.776	16.735.482	3.767.896
Dolgovi (dolg. in kratk. obv.)	69.568.398	50.315.433	16.756.364	3.776.841
Dolgoročni viri sredstev	24.962.905	21.396.994	(20.881)	(8.945)
Dolgoročna sredstva	20.117.518	24.384.923	0	0
Neopredmetena sredstva	233.559	245.113	0	0
Opredmetena sredstva	11.966.316	9.141.507	0	0
Zaloge	38.967.447	24.029.501	16.056.058	3.548.585
Koeficient finančne vrednosti	0,16	0,18	0	0
Koeficient zadolženosti	0,71	0,71	1,00	1,00
Koeficient kreditne sposobnosti	1,241	0,88	/	/
Koeficient stopnje samofinanciranja	0,30	0,37	0	0

Vir: GVIN in lastni izračuni.

Koeficient finančne vrednosti nam kaže, da je imelo podjetje A v letu 2005 18 % lastnih sredstev, 82 % pa so predstavljali tuji viri. V letu 2006 se je finančna varnost znižala za 2 %. Podjetje C pa je bilo financirano samo s tujimi viri.

V našem primeru predstavlja zadolženost podjetja A kar 71 % vseh sredstev podjetja, kar pa je v primerjavi s podatki podjetja C, ki je zadolženo v višini vseh sredstev podjetja, še vedno ugodnejše.

Iz kazalnika kreditne sposobnosti razberemo, da je podjetje A v letu 2005 financiralo dolgoročna sredstva tudi s kratkoročnimi viri, v letu 2006 pa ravno obratno. Za podjetje C podatka nismo mogli izračunati, ker podjetje nima dolgoročnih sredstev.

Mejna vrednost kazalnika stopnje samofinanciranja je 1. Večja je vrednost tega kazalnika, uspešnejše je podjetje. Tej vrednosti se s svojim poslovanjem ni približalo nobeno obravnavano podjetje. Podatki kažejo, da ima podjetje A 30 % delež kapitala na enoto sredstev. Podjetje C ima rezultat kazalnika nič, kar kaže na neustrezno poslovanje.

6.4.4 Kazalniki plačilne sposobnosti

Rezultati izračunov kazalnikov plačilne sposobnosti so prikazani v tabeli 6.8 (v EUR).

Tabela 6.8 Koeficienti plačilne sposobnosti podjetja A in C za leti 2005 in 2006

Gospodarska kategorija	Podjetje A		Podjetje C	
	2006	2005	2006	2005
Kratkoročna gibljiva sredstva	76.950.100	54.035.190	16.735.482	3.767.896
Kratkoročne obveznosti	63.750.659	46.362.714	16.756.364	3.776.841
Zaloge	38.967.447	24.029.501	16.056.058	3.548.585
Koeficient tekoče likvidnosti	1,20	1,16	0,99	0,99
Koeficient pospešene likvidnosti	0,59	0,64	0,04	0,05

Vir: GVIN in lastni izračuni.

Iz izračunanih kazalnikov sledi, da imata obe podjetji likvidnostne težave, vendar to ne drži nujno. Poznati moramo strukturo sredstev družbe, npr. ali ima podjetje prejete avanse, kar knjiži med poslovne obveznosti in iz tega sledi tudi slabši izračun kazalnika likvidnosti. Prav tako tudi daljši plačilni roki dobaviteljev omogočajo, da ima podjetje višje obveznosti na določen dan. Še nižji kazalniki so, če kratkoročnim sredstvom odštejemo zaloge (ostanejo nam samo kratkoročne finančne naložbe in denarna sredstva).

Iz izračunanih kazalnikov je razvidno, da je podjetje A razvrščeno v boljšo bonitetno skupino kakor podjetje C.

6.5 Vpliv bonitete in velikosti podjetja na pogoje pri pridobivanju bančnih garancij

Klasifikacija podjetja oz. razvrstitev podjetja v bonitetno skupino igra pomembno vlogo pri odobritvi oz. zavrnitvi zahtevka za bančno garancijo. Banka bo podjetju, ki je razvrščeno v tarifno skupino A, lažje in hitreje izdala garancijo kakor podjetju, ki je razvrščeno v skupino C, D ali celo E. Pri podjetjih v skupini D in E v večini primerov ne pride do sklenitve posla ali pa banka zahteva prvovrstno zavarovanje⁵, saj mora banka pri odobravanju garancij (in ostalih storitev, npr. kreditov) ravnati odgovorno.

Podjetja, pri katerih so nastopile težave likvidnosti, pri banki težje pridobijo garancijo. Banka pri teh podjetjih, če se odloči za izdajo garancije, zahteva bolj kakovostno zavarovanje posla. Če je bil transakcijski račun podjetja blokiran, podjetje prav tako ne pridobi posla preko javnega naročila, saj je ena izmed zahtev (ekonomska in finančna sposobnost) potrdilo o prometu na transakcijskem računu, ki vključuje število dni blokad v določenem obdobju ali potrdilo o poravnanih obveznostih.

Na odobritev oz. postopek izdaje garancije vpliva tudi znesek garancije in v kakšnem razmerju je v primerjavi s poslovnimi prihodki podjetja. Če je znesek garancije nizek v primerjavi s poslovnimi prihodki, je odločitev o izdaji posamezne garancije lažja, kot bi bila, če bi znesek garancije presegal poslovne prihodke. To pomeni, da velika podjetja lažje pridobivajo garancije in s tem tudi posle na osnovi javnih naročil, medtem ko so mala podjetja pri pridobivanju večjih poslov v podrejenem položaju, in sicer glede pridobivanja garancij pri banki in dokazovanja ekonomske in finančne sposobnosti.

Pri izdaji bančnih garancij ima pomembno vlogo tudi poslovno sodelovanje. Nesporno je, da podjetje, ki pri banki opravlja ali koristi tudi druge storitve, npr. plačilni promet, kredite, poslovne kartice, akreditivne posle, pridobi bančno garancijo z ugodnejšimi pogoji. Eden od teh pogojev je cena, na katero poleg velikosti poslovnega sodelovanja vpliva tudi boniteta podjetja in zavarovanje.

V nadaljevanju bomo prikazali rezultate analize, ki bo odgovorila na postavljene hipoteze. Ker gre za interno bazo podatkov o podjetjih, ki pri banki koristijo garancije, bomo v analizi prikazali števila le v odstotkih. V analizo smo zajeli 150 podjetij, razvrščenih v različne bonitetne skupine in tudi različnih velikosti.

Najprej bomo skušali ugotoviti oz. odgovoriti na hipotezo, ali uspejo velika in srednje velika podjetja pridobiti bančne garancije pod boljšimi pogoji kot majhna podjetja.

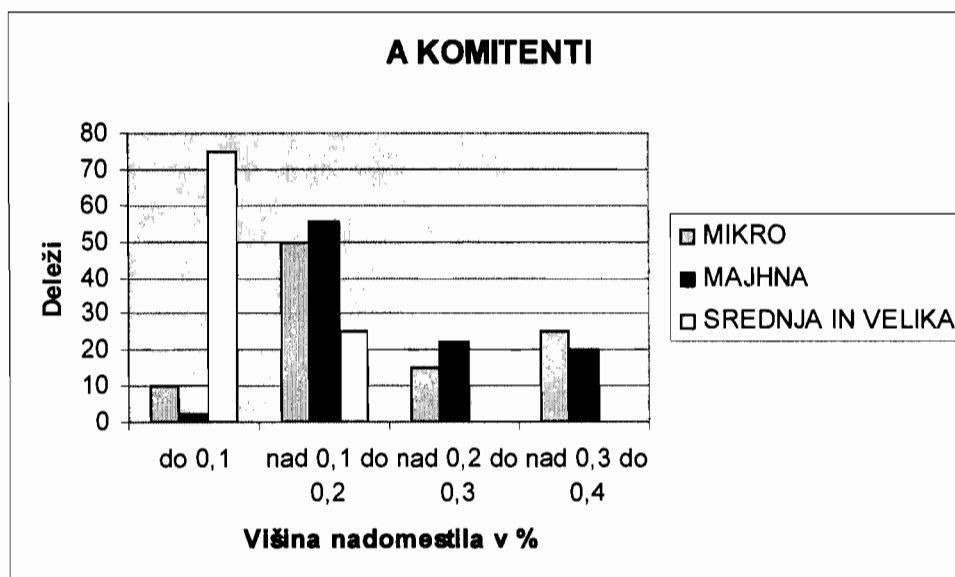
⁵ Med prvovrstna zavarovanja štejemo zastavo depozita, zastavo vrednostnih papirjev v Republiki Sloveniji, garancije na prvi poziv domačih in prvovrstnih tujih bank ter SID, zastavo prvovrstnih dolžniških vrednostnih papirjev, s katerimi se trguje na finančnih trgih.

6.5.1 Analiza pogojev glede na strošek obdelave vloge

Strošek obdelave vloge v bankah zaračunajo enkrat, in sicer ob podpisu pogodbe. Ta strošek vključuje obdelavo zahtevka v celoti in izdajo garancije. Kot kaže tabela 4.1, se ta strošek pri bankah razlikuje. V nadaljevanju bomo primerjali višino tega stroška, in sicer za mikro, majhna ter srednje velika in velika podjetja po posameznih skupinah podjetij oz. njihovi boniteti. Velika in srednje velika podjetja smo zaradi manjšega števila združili v eno skupino (skupaj predstavljajo 31 % vseh podjetij). Nato bomo na osnovi zbranih in razvrščenih podatkov o višini posamezne garancije in pripadajoči proviziji izračunali tehtano aritmetično sredino, s pomočjo katere bomo dobili primernejše podatke za sklepanje.

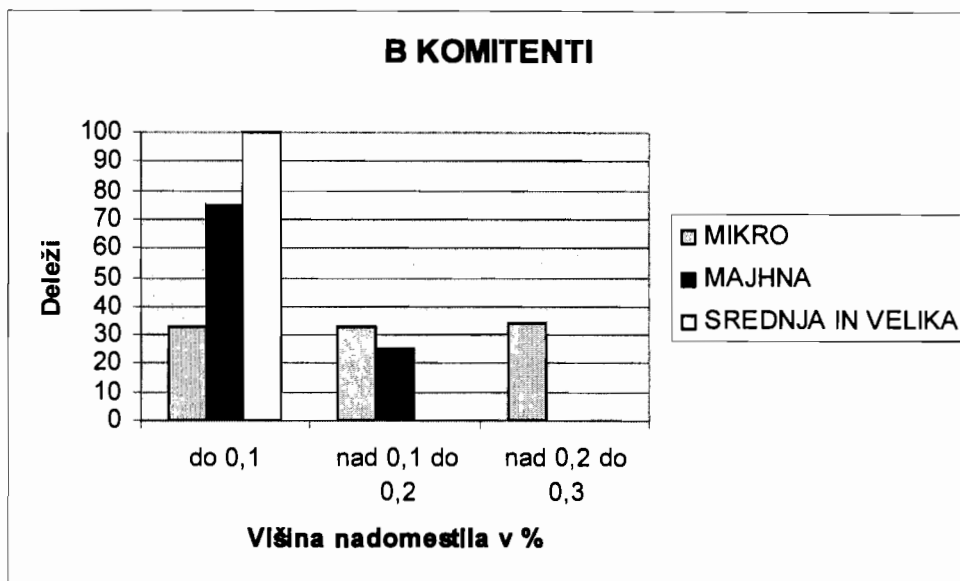
V tej analizi so zajeti stroški za kratkoročne storitvene garancije, predvsem garancija za resnost ponudbe in dobro izvedbo del.

Slika 6.1 Provizija za obdelavo vloge A-komitentov

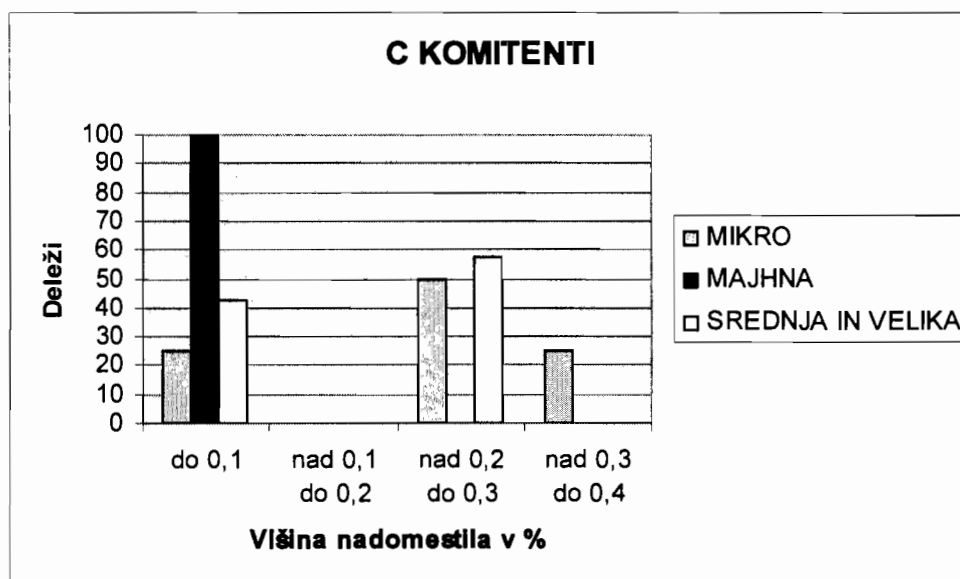
Slika 6.1 kaže na višino enkratne provizije za obdelavo vloge za podjetja, ki so po boniteti razvrščena v tarifno skupino A. Kot vidimo, srednja in velika podjetja plačujejo nižje provizije od malih podjetij. Čez 70 % velikih in srednjih podjetij plača največ 0,1 % od obdelave vloge, preostalih 24 % velikih in srednjih podjetij pa največ 0,2 %. Razvidno je, da več kot polovica majhnih podjetij plačuje obdelavo vloge v višini do 0,2 %, preostala polovica pa tudi do 0,4 %. Tehtana aritmetična sredina za enkratno provizijo pri A-komitentih kaže, da znaša strošek velikih in srednjih podjetij v povprečju 0,037 %, strošek majhnih znaša 0,118 %, strošek mikro podjetij pa 0,130 %. Na osnovi tega lahko rečemo, da imajo velika in srednja podjetja ugodnejše pogoje kot mala podjetja.

Slika 6.2 Provizija za obdelavo vloge B-komitentov

Slika 6.2 kaže na višino enkratne provizije za obdelavo vloge za podjetja, ki so po boniteti razvrščena v tarifno skupino B. Analiza kaže, da vsa srednja in velika podjetja plačajo največ 0,1 % od obdelave vloge. Majhna podjetja (čez 70 %) plačujejo do 0,1 %, preostali do 0,3 %. Pri mikro podjetjih pa je višina provizije za obdelavo vloge približno enakomerno porazdeljena v treh skupinah, in sicer do 0,3 %. Tehtana aritmetična sredina za enkratno provizijo pri B-komitentih kaže, da znaša strošek velikih in srednjih podjetij v povprečju 0,111 %, strošek majhnih podjetij 0,130 %, pri mikro podjetjih pa 0,220 %. Tudi tukaj lahko sklepamo, da imajo velika podjetja ugodnejše pogoje.

Slika 6.3 Provizija za obdelavo vloge C-komitentov

Slika 6.3 kaže na višino enkratne provizije za obdelavo vloge za podjetja, ki so po boniteti razvrščena v tarifno skupino C. Ta slika nam kaže, da vsa majhna podjetja plačujejo najnižjo provizijo za obdelavo vloge, medtem ko približno 40 % velikih in srednjih podjetij sodi v skupino do 0,1 %, nekaj manj kot 60 % vseh teh podjetij pa v skupino do 0,3 %. Največji delež mikro podjetij (cca 50 %) plačuje provizijo v višini do 0,3 %. Tehtana aritmetična sredina za enkratno provizijo pri C-komitentih kaže, da znaša strošek velikih in srednjih podjetij v povprečju 0,216 %, strošek majhnih podjetij 0,169 %, pri mikro podjetjih pa 0,229 %. Ti rezultati nam pokažejo, da imajo majhna podjetja najugodnejše pogoje.

Rezultate tehtane aritmetične sredine bomo zaradi preglednosti predstavili še v tabeli.

Tabela 6.9 Tehtana aritmetična sredina enkratne provizije za obdelavo vloge (v %)

Boniteta podjetja/velikost podjetja	Boniteta A	Boniteta B	Boniteta C
Velika in srednja podjetja	0,037	0,111	0,216
Majhna podjetja	0,118	0,130	0,169
Mikro podjetja	0,130	0,220	0,229

Vir: Abanka Vipa d. d., in lastni izračuni.

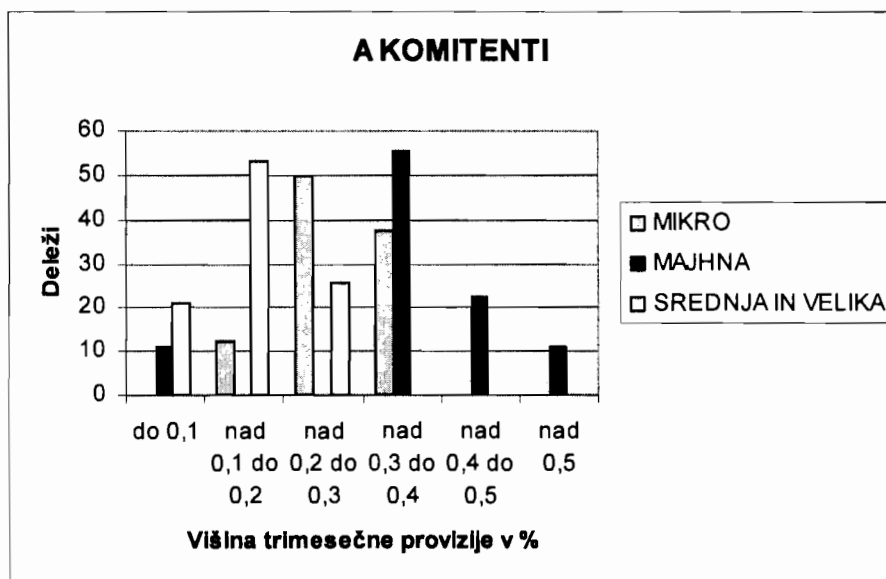
Na osnovi teh izračunov lahko sklepamo, da imajo velika in srednja podjetja A- in B-bonitete ugodnejše pogoje (nižji strošek za obdelavo vloge) kot majhna in mikro podjetja, razen pri podjetjih z boniteto C. Prav tako je iz tabele 6.5 razvidno, da je višina stroška odvisna tudi od bonitete podjetja oz. da imajo podjetja z boljšo boniteto nižjo ceno. Majhna podjetja z boniteto C imajo ugodnejše pogoje kot velika podjetja v isti bonitetni skupini. Razlog je v vrsti zavarovanja posameznega posla, ki lahko zniža ceno pri posamezni garanciji.

6.5.2 Analiza pogojev glede na strošek trimesečne provizije

Poleg stroška za obdelavo vloge ima podjetje (naročnik garancije) še strošek za vodenje posamezne garancije. Tudi ta se od banke do banke razlikuje. Nekatere banke zaračunavajo ta strošek mesečno, druge pa trimesečno. Ta strošek predstavlja v banki nadomestilo za riziko, ki ga banka nosi. Tudi pri tej analizi bomo na osnovi zbranih in razvrščenih podatkov o višini posamezne garancije in pripadajoči trimesečni proviziji izračunali tehtano aritmetično sredino, s pomočjo katere bomo dobili primernejše podatke za sklepanje.

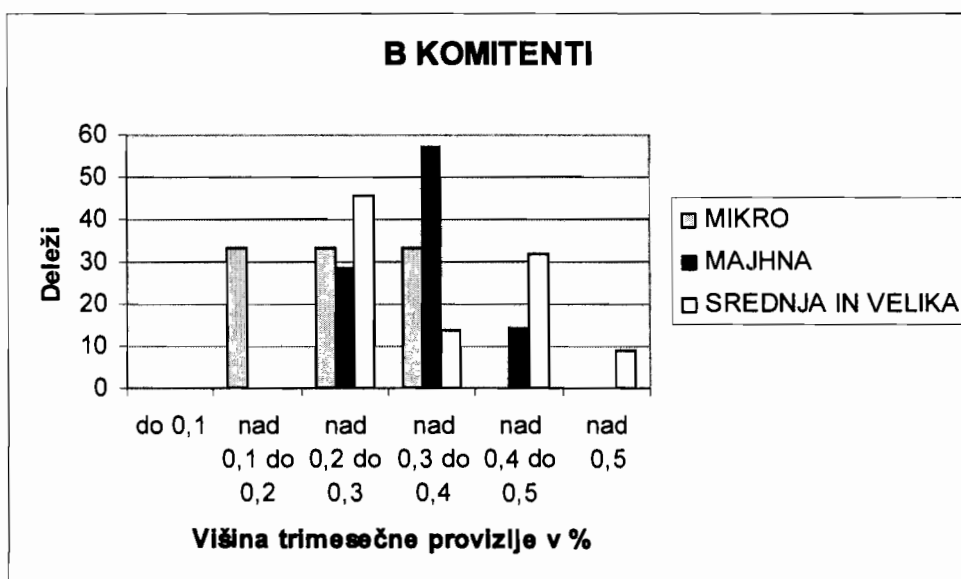
V tej analizi so zajeti stroški za kratkoročne storitvene garancije, predvsem garancija za resnost ponudbe in dobro izvedbo del.

Slika 6.4 Trimesečna provizija A-komitentov

Slika 6.4 prikazuje višino trimesečne provizije za vodenje garancije, ki jo podjetjem, po boniteti razvrščenih v tarifno skupino A, zaračunava banka. Največji odstotek velikih in srednjih podjetij plačuje največ 0,2 % od višine garancije, približno 20 % plačuje provizijo nižjo od 0,1 %, preostalih pribl. 25 % pa največ 0,3 %. Izračun tehtane aritmetične sredine za trimesečno provizijo pri A-komitentih kaže, da znaša strošek velikih in srednjih podjetij v povprečju 0,168 %, strošek majhnih podjetij 0,320 %, pri mikro podjetjih pa 0,340 %. Tudi ti rezultati nam pokažejo, da imajo velika in srednja podjetja najugodnejše pogoje.

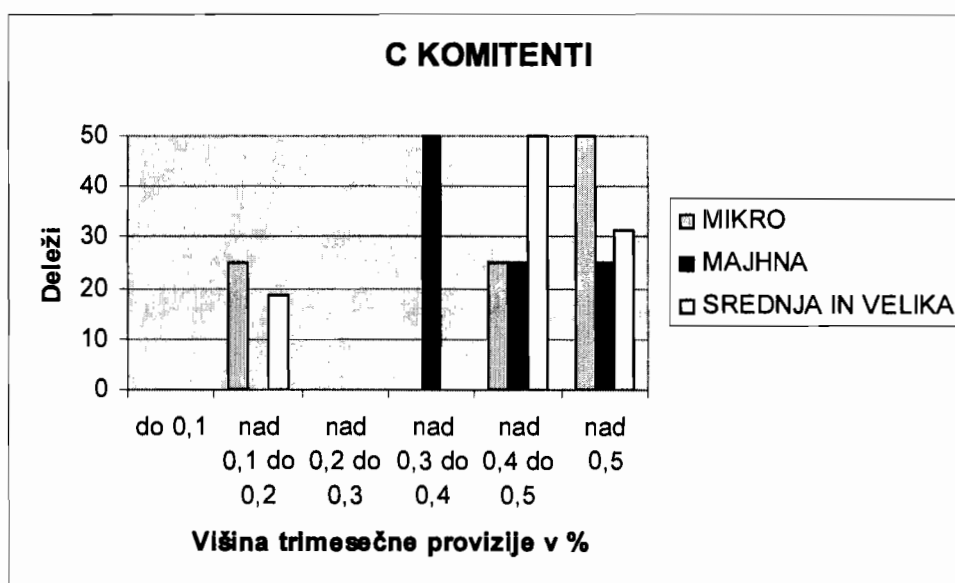
Slika 6.5 Trimesečna provizija B-komitentov

Slika 6.5 prikazuje višino trimesečne provizije za vodenje garancije, ki jo podjetjem, po boniteti razvrščenih v tarifno skupino B, zaračunava banka. Na tej sliki vidimo, da zaračunava banka 45,5 % velikim in srednjim podjetjem nadomestilo v višini do 0,3 %. Le pri 33 % mikro podjetij znaša to nadomestilo največ 0,2 %, ostale skupine pa imajo višje tarife.

Izračun tehtane aritmetične sredine za trimesečno provizijo pri B-komitentih kaže, da znaša strošek velikih in srednjih podjetij v povprečju 0,339 %, strošek majhnih podjetij 0,390 %, pri mikro podjetjih pa 0,600 %. Tudi tukaj lahko hitro ugotovimo, da velika in srednja podjetja plačujejo nižje provizije od majhnih podjetij.

Slika 6.6 Trimesečna provizija C-komitentov

Slika 6.6 prikazuje višino trimesečne provizije za vodenje garancije, ki jo podjetjem, po boniteti razvrščenih v tarifno skupino C, zaračunava banka. Na tej sliki vidimo, da večina podjetij plačuje trimesečno provizijo za vodenje nad 0,3 % od zneska garancije. Približno 25 % mikro podjetij in 18 % velikih in srednjih podjetij plačuje to nadomestilo največ v višini do 0,2 %, vsa preostala podjetja pa plačujejo višjo provizijo.

Izračun tehtane aritmetične sredine za trimesečno provizijo pri C-komitentih kaže, da znaša strošek velikih in srednjih podjetij v povprečju 0,340 %, strošek majhnih podjetij 0,600 %, pri mikro podjetjih pa 0,640 %. Na osnovi teh podatkov lahko trdimo, da imajo velika in srednja podjetja ugodnejše pogoje od podjetij manjših velikosti.

Rezultate tehtane aritmetične sredine trimesečne provizije bomo zaradi preglednosti predstavili še v tabeli.

Tabela 6.10 Tehtana aritmetična sredina trimesečne provizije za vodenje(v %)

Boniteta podjetja/velikost podjetja	Boniteta A	Boniteta B	Boniteta C
Velika in srednja podjetja	0,168	0,339	0,435
Majhna podjetja	0,320	0,390	0,499
Mikro podjetja	0,340	0,600	0,640

Vir: Abanka Vipava d. d., in lastni izračuni.

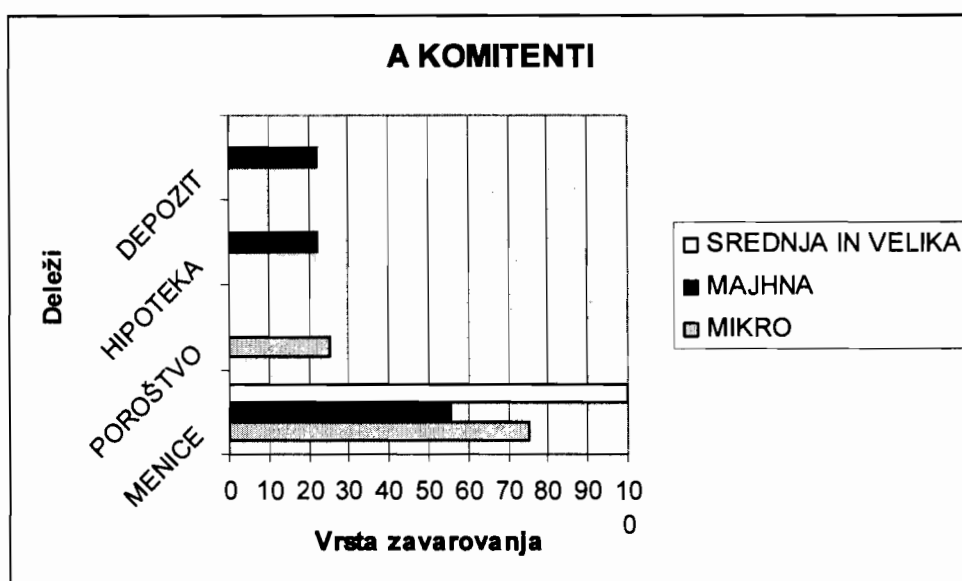
Na osnovi teh izračunov lahko sklepamo, da imajo velika in srednja podjetja ugodnejše pogoje (nižji strošek trimesečne provizije) kot majhna in mikro podjetja. Prav tako je iz tabele 6.6 razvidno, da je višina stroška odvisna tudi od bonitete podjetja oz. da imajo podjetja z boljšo boniteto nižjo ceno.

Ker na ceno posla vpliva tudi zavarovanje, si oglejmo še ta pogoj.

6.5.3 Analiza pogojev glede na zavarovanje posla

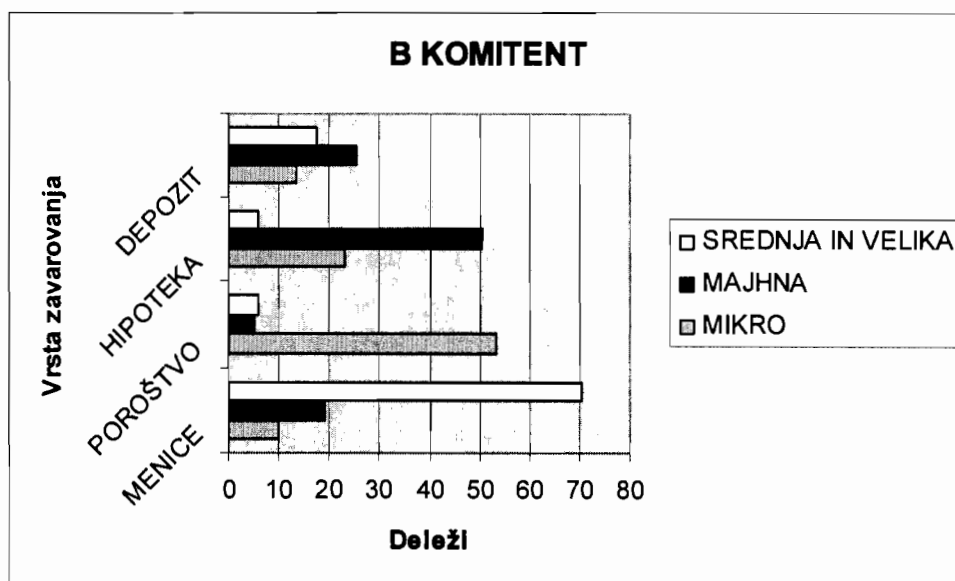
V banki je vsak posel (kredit, garancija) zavarovan z določeno obliko zavarovanja. Te smo našli že v četrtem poglavju, podnaslov 4.9. Če je zavarovanje ustrezno (npr. poroštvo ustreznega poroka, hipoteka) ali prvovrstno (npr. depozit), lahko banka izboljša pogoje (zniža ceno) pri izdaji storitvene garancije. Hkrati pa je vsako zavarovanje povezano s stroški, npr. pri hipoteki moramo upoštevati stroške notarja in vpisa zastave v zemljiško knjigo. Pri depozitu neposrednih stroškov ni, nastanejo pa v primeru, če bi podjetje ta sredstva potrebovalo npr. za plačilo dobaviteljem, ti pa jim zaradi neplačila zaračunajo zamudne obresti. Tudi pri poroštvu (praviloma solidarnemu) in menicah ni dodatnih stroškov.

Slika 6.7 Zavarovanje posla A-komitentov

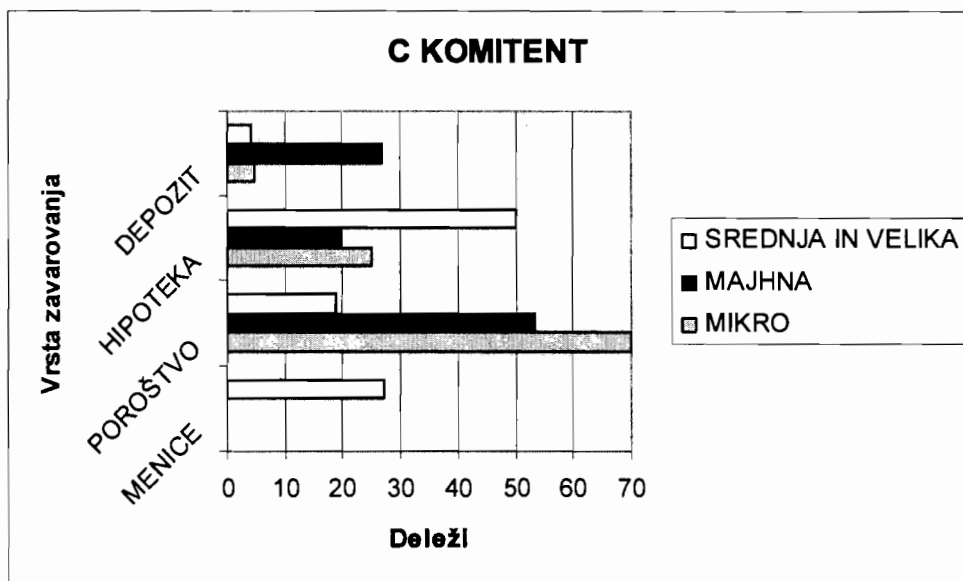
Razvidno je, da so vse izdane garancije velikim in srednjim podjetjem, ki so razvrščena v bonitetno skupino A, zavarovane z bianco menicami, kar pomeni brez dodatnih stroškov. To je tudi obvezna oblika zavarovanja. Mikro podjetja imajo glede na zavarovanje ugodnejše pogoje kot majhna podjetja, saj so vsi posli zavarovani z menicami in poroštvom, torej brez dodatnih stroškov. Približno 40 % majhnih podjetij ima garancijo zavarovano s hipoteko ali depozitom, kar seveda poveča stroške posameznega posla.

Slika 6.8 Zavarovanje posla B-komitentov

Iz slike 6.8 je razvidno, da je večina izdanih garancij velikim in srednjim podjetjem, ki so razvrščena v bonitetno skupino B, zavarovanih z bianco menicami (pribl. 70 %), nekaj garancij je zavarovanih z depozitom, hipoteko in poroštvom. Pri mikro podjetjih pa vidimo, da je delež garancij, zavarovanih samo z menicami, bistveno nižji (pribl. 10 %) kot pri podjetjih, ki so razvrščeni v skupino A. V skupni mikro podjetij bonitetne skupine B prevladujejo poroštva (čez 50 %), sledijo hipoteka (čez 20 %) in na koncu še depozit. Pri polovici majhnih podjetij pa prevladujejo hipoteke, sledi depozit, menice in nekaj poroštev. Tudi glede na rezultate te slike bi lahko rekli, da imajo velika, srednja ter mikro podjetja ugodnejše pogoje kot majhna podjetja.

Slika 6.9 Zavarovanje posla C-komitentov

Na sliki 6.9 vidimo, da imajo najugodnejši položaj glede na zavarovanje mikro podjetja. 70 % garancij, izdanim mikro podjetjem, je zavarovanih s poroštvom, sledi zavarovanje s hipoteko (pribl. 25 %), preostale so zavarovanje z depozitom.

Pri majhnih podjetjih je največ (približno polovica) garancij zavarovanih s poroštvom, sledita depozit in hipoteka. Pri velikih podjetjih pa je polovica izdanih garancij zavarovanih s hipoteko. Gre za podjetja, ki so razvrščena v bonitetno skupino C.

Tudi iz teh treh slik lahko sklepamo, da imajo velika in srednja ter mikro podjetja ugodnejše pogoje od majhnih podjetij.

Zaključimo lahko, da imajo velika podjetja po vseh treh kriterijih ugodnejše pogoje od majhnih podjetij. Iz prakse pa lahko sklepam naslednje:

- verjetnost, da bo storitvena garancija unovčena, je pri velikih in srednjih podjetjih manjša kot pri majhnih podjetjih (finančne podatke velikih in srednjih podjetij v banki spremljajo trimesečno, kar je pogosteje kot pri majhnih podjetjih);
- velika in srednja podjetja imajo praviloma usposobljen kader, ki poskrbi, da bodo zadostili vsem pogojem (tu mislim na poznavanje ZJN-2 in tudi znanje za izvedbo del);
- poslovanje velikih in srednjih podjetij z banko je bistveno večje od poslovanja majhnih podjetij, zato lahko velika podjetja v banki dosegajo nižje cene in pogoje poslovanja.

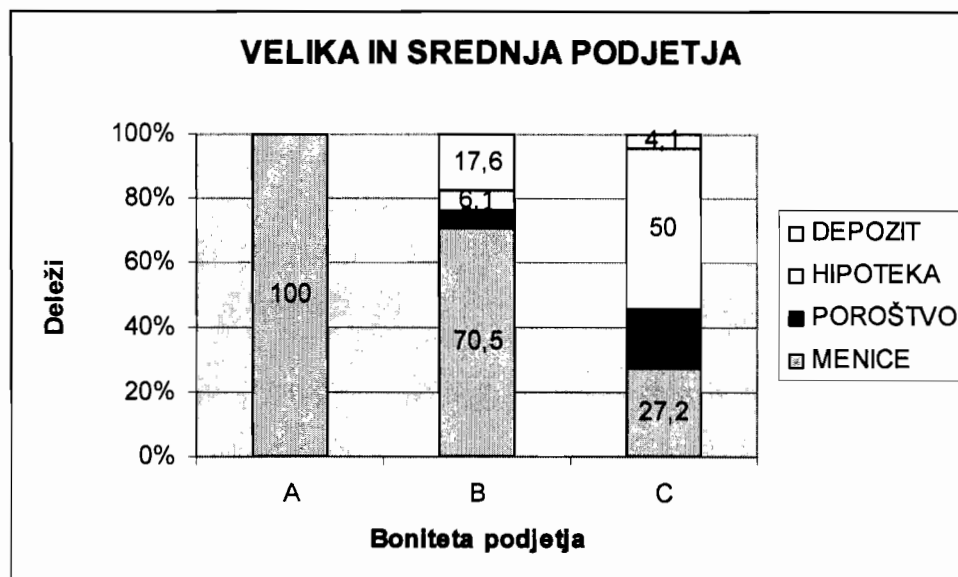
Ker me je v tej analizi presenetil rezultat, da imajo tudi mikro podjetja boljše pogoje od majhnih podjetij, sem morala zadevo raziskati. Ugotovila sem, da je večina

mikro podjetij, ki sem jih zajela v analizi, v večinski lasti velikih podjetij oz. so del skupine povezanih podjetij. Praksa pa kaže, da se podjetjem v skupini v banki daje enake pogoje. Velikokrat so tudi nadrejena podjetja porok pri izdaji bančne garancije hčerinskemu podjetju oz. hčerinski družbi. Druga ugotovitev pa je, da so zneski izdanih garancij mikro podjetjem bistveno nižji (tudi 1.000,00 EUR) in banka v takih primerih ne zahteva dodatnega zavarovanja.

6.5.4 Analiza pogojev glede na velikost in boniteto podjetja

Da bi lažje odgovorili na zastavljena vprašanja (hipoteze) iz dispozicije, bomo podatke prikazali še na drug način. Na osnovi podatkov želimo odgovoriti na zastavljeno hipotezo, ali na pogoje pri pridobivanju bančnih garancij vplivajo finančni podatki podjetja, kar bomo prikazali z naslednjimi slikami:

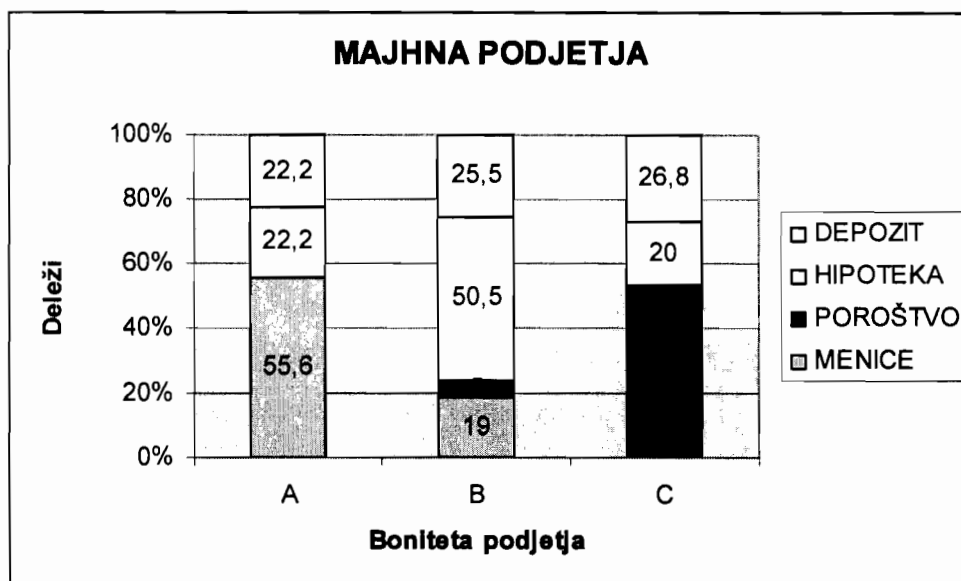
Slika 6.10 Zavarovanje posla velikih in srednjih podjetij

Iz slike 6.10 je razvidno, da so bančne garancije pri velikih in srednjih podjetjih, ki so razvrščena v bonitetno skupino A, zavarovane le z menicami. Pri bonitetni skupini B je odstotek garancij, zavarovanih z menicami nižji in predstavlja 70,5 %, sledi zavarovanja z depozitom s 17,6 % deležem. Podjetja, ki sodijo v C-skupino, pa so bančne garancije zavarovala s hipoteko (50 %), sledijo menice (27,2 %), poroštva (18,7 %) in depozit (4,1 %).

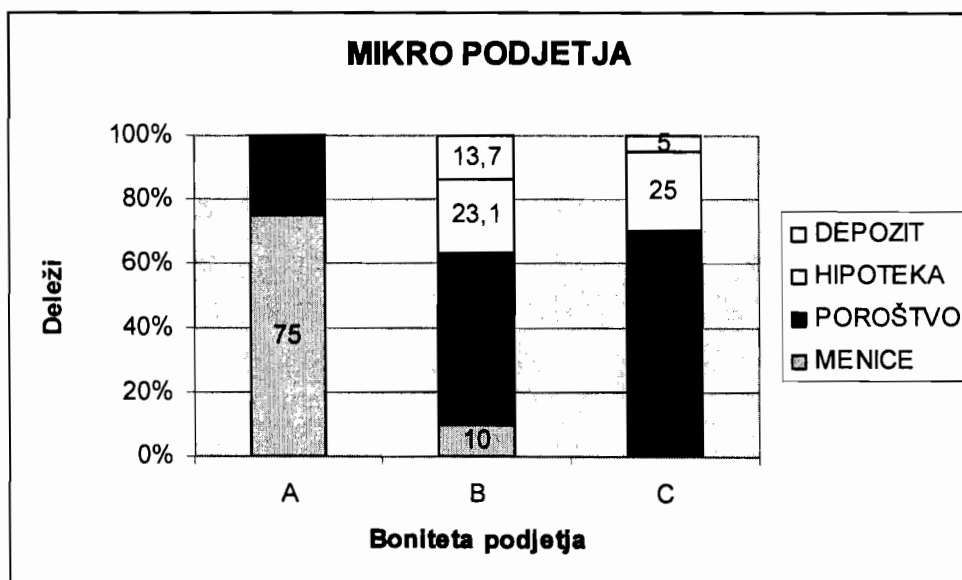
Iz te slike je razvidno, da boniteta vpliva na pogoje zavarovanja.

Slika 6.11 Zavarovanje posla majhnih podjetij

Slika 6.11 kaže podobno sliko kot pri velikih in srednjih podjetjih. Menice se kot zavarovanje pojavljajo le v skupini A in B. Pri podjetjih, ki so razvrščena v skupino B, prevladuje zavarovanje s hipoteko, pri podjetjih, ki sodijo v bonitetno skupino C, pa zavarovanje s poroštvom.

Slika 6.12 Zavarovanje posla mikro podjetij

Tudi na sliki 6.12 vidimo, da so bančne garancije, izdane podjetjem v A-skupini, zavarovane z menicami (75 %), preostalih 25 % je zavarovanih s poroštvom. V skupini B in C prevladujejo poroštva, sledi jim hipoteka.

Iz analize sledi pozitiven odgovor na zastavljeno vprašanje. Ker v banki razvrščajo podjetja v posamezne bonitetne skupine (A, B, C) predvsem na osnovi finančnih podatkov, lahko na osnovi tega ugotovimo, da ti vplivajo na bančne pogoje pri pridobivanju bančnih garancij. Hkrati pa lahko potrdimo, da imajo podjetja, ki so razvrščena v boljšo tarifno skupino (npr. A) ugodnejše pogoje od podjetij iz slabše tarifne skupine (npr. C).

Pri tej analizi smo se omejili le na podatke o zavarovanju, ker menimo, da bi prikaz analize stroškov pokazal enak rezultat.

6.6 Odgovori na hipoteze

V uvodu diplomske naloge smo postavili nekaj hipotez, ki smo jih skušali skozi analizo dokazati. Na osnovi analize rezultatov smo ugotovili naslednje:

1. Predpostavljali smo, da na (bančne) pogoje pri pridobivanju garancij vplivajo finančni podatki podjetja, kar se je izkazalo za pravilno domnevo. Banka na osnovi finančnih podatkov podjetij razvrsti podjetje v določeno bonitetno skupino, in sicer od najboljše A do najslabše skupine E. Na osnovi teh podatkov dobi banka podatke o poslovanju podjetja, ali prihodki naraščajo oz. padajo, ali je podjetje uspešno oz. neuspešno, se sooča npr. z likvidnostnimi težavami itd., ter predvidi rizik pri poslovanju s posameznim podjetjem. Glede na večji ali manjši rizik posla se odloča tudi za pogoje pri izdajanju garancij, in sicer provizija in zavarovanje posla.
2. Predpostavljali smo, da velika podjetja uspejo pridobiti bančne garancije pod boljšimi pogoji kot majhna podjetja, kar se je izkazalo za pravilno domnevo, predvsem pri podjetjih A- in B-bonitete. Obseg poslovanja velikih in srednjih podjetij je praviloma bistveno večji od manjših podjetij. Velika in srednja podjetja večinoma koristijo več oz. večino bančnih storitev, kot so akreditivni posli, inkaso čekov, poslovne kartice, akceptiranje poslovnih kartic, različne oblike finančnih naložb ter ostale bančne storitve, medtem ko so manjša podjetja omejena in vseh storitev ne potrebujejo. Na osnovi navedenega in velikega zanimanja bank za poslovanje s temi pravnimi osebami, lahko te pri banki izsilijo ugodnejše pogoje kot jih ima banka v svojih tarifah sicer.
3. Predpostavljali smo, da imajo podjetja, ki so razvrščena v višjo (boljšo) bonitetno skupino, ugodnejše pogoje pri pridobivanju bančnih garancij. Tudi to hipotezo lahko potrdimo. Analiza je pokazala, da imajo podjetja, ki so razvrščena v boljšo bonitetno skupino, ugodnejše pogoje od podjetij, ki so slabše razvrščena. Kot smo zapisali že zgoraj, banka z boniteto določa tudi rizičnost posameznega posla. V nekaterih primerih zadostuje že višja provizija, pri nekaterih pa zahteva še dodatno zavarovanje posla.

4. Predpostavljali smo tudi, da podjetja s slabšo boniteto ne uspejo pridobiti del, oddanih preko javnih naročil. Te hipoteze žal nismo mogli preveriti. Lahko pa z gotovostjo trdimo, da podjetje, ki je bilo ali je blokirano zaradi zahtev javnih razpisov, ne more pridobiti posla preko javnega naročila. Prav tako mora podjetje, ponudnik na javnem razpisu, izpolnjevati pogoje, vezane na ekonomsko in finančno sposobnost.

7 VREDNOSTI JAVNIH NAROČIL

»Javna naročila, kot pomemben del javnih financ, so lani presegla vrednost 3,2 milijarde EUR in so znašala skoraj 42 odstotkov državnega proračuna«, je v članku, objavljenem v *Financah*, zapisala Željka Zagorac (2007). Prav ta članek nas je vzpodbudil, da smo poiskali vir na spletni strani Ministrstva za finance, in sicer statistična poročila o oddanih javnih naročilih v letih 2004, 2005 in 2006.

Na tej osnovi smo skušali odgovoriti na vprašanje, ali drži, da velik del javnih naročil pridobijo velika podjetja. V ta namen smo analizirali oddana naročila v letih 2004, 2005 in 2006.

Najprej bomo prikazali podatke za leto 2006 o oddanih javnih naročilih glede na vrednostne pragove⁶, ki jih določa zakonodaja in jih morajo naročniki pri oddaji javnih naročil upoštevati, ter podatke o številu oddanih javnih naročil in skupno vrednost naročil.

Tabela 7.1 Javna naročila, oddana v letu 2006, glede na mejne vrednosti

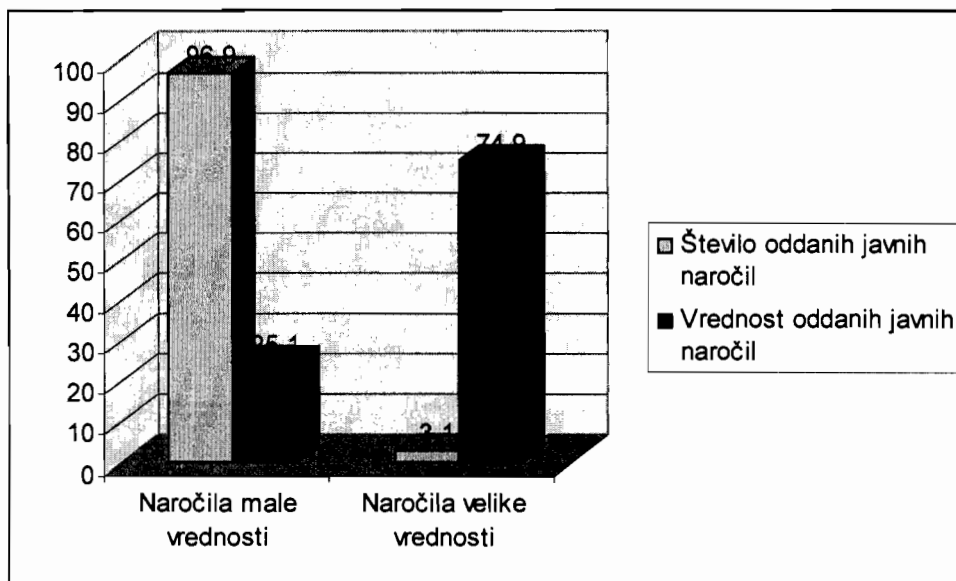
Razred naročil glede na vrednost	Število oddanih naročil	Delež v strukturi oddanih naročil	Vrednost brez DDV (v mio SIT)	Delež v vrednosti vseh javnih naročil
Naročila male vrednosti	469.085	96,9 %	191,4	25,1 %
Naročila velike vrednosti	15.191	3,1 %	571,7	74,9 %
Vsa javna naročila	484.276	100,0 %	763,1	100,0 %

Vir: Statistični urad, MF, Poročila naročnikov o javnih naročilih oddanih v letu 2006.

Iz tabele 7.1 je razvidno, da je bilo v letu 2006 vseh postopkov 484.276, od tega je bilo 96,9 % vseh izvedenih naročil male vrednosti, 3,1 % pa javnih naročil velike vrednosti. Če pa gledamo vrednostno, je slika obrnjena. Naročila male vrednosti obsegajo le 25,1 % celotne vrednosti javnih naročil, naročila velikih vrednosti pa obsegajo kar 74,9 % celotne vrednosti javnih naročil. To pomeni, da so bila naročila velike vrednosti vrednostno gledano manjkrat razpisana, vendar je njihova vrednost visoka. Slednje prikazuje slika 7.1.

⁶ Ker je objavljeno poročilo za leto 2006 izdelano na osnovi *Zakona o izvrševanju proračuna Republike Slovenije za leto 2004 in 2005* (Uradni list RS, št. 61/05 in 130/05), znašajo vrednosti malih naročil 10.000.000 SIT brez DDV za oddajo naročila za blago in storitve in 20.000.000 SIT brez DDV za oddajo naročila za gradnje.

Slika 7.1 Porazdelitev javnih naročil

Vir: Statistični urad, MF, Poročila naročnikov o javnih naročilih oddanih v letu 2006.

Na osnovi tega še vedno ne moremo sklepati, ali večino del pridobijo velika podjetja. Zato moramo pogledati bolj podrobno sliko. V omenjenih naročilih so naštetih največji dobavitelji z vrednostjo opravljenih del.

Med deset največjih dobaviteljev v letu 2006 sodijo naslednja podjetja: SCT, d. d., Primorje, d. d., 3 GEN, d. o. o., Kemofarmacija, d. o. o., Železniško gradbeno podjetje, Salus, d. d., Ljubljana, d. d., Elektro MB, d. d., Petrol, d. d., DDC, d. d. in SGP Pomgrad, d. d. Ta podjetja so v letu 2006 opravila dela (javnim naročnikom) v višini 249.450.748.000,00 SIT, kar predstavlja 43,3 % javnih naročil velike vrednosti oz. 32,7 % vseh javnih naročil.

V letu 2005 je deset največjih naročnikov opravilo dela velike vrednosti v višini 73.068.543.000,00 SIT, kar predstavlja 24,8 % vseh velikih naročil oz. 16,5 % vseh naročil. Ti naročniki so: Splošno gradbeno podjetje, d. d., Primorje, d. d., Kemofarmacija, d. d., CM Celje, d. d., družba za nizke in visoke gradnje, Salus, d. d., Siemens, d. o. o., Pharmakon, d. d., Cestno podjetje Ljubljana, d. d., Cestno podjetje Maribor, d. d. in SGP, cestno in gradbeno podjetje, d. d.

Največji dobavitelji v letu 2004 so opravili naročila velike vrednosti v skupni višini 120.783.840.860,00 SIT oz. 36,87 % vseh naročil velike vrednosti oz. 24,5 % vseh javnih naročil. Ti naročniki so: SCT, d. d., Kemofarmacija, d. d., Primorje, d. d., Hypo leasing, podjetje za financiranje, d. o. o., Nizke in rudarske gradnje, d. d., Unistar LC, d. o. o., Ljubljana, Prevent gradnje, podjetje za gradbeni inženiring, d. o. o., Traffic design, d. o. o., Ljubljana, Vegrad, d. d., in IMOS, d. d., Ljubljana.

V poročilu je navedenih tudi deset največjih javnih naročnikov v letu 2006, in sicer: DARS, d. d., Direkcija RS za ceste, Ministrstvo za javno upravo, Klinični center

Ljubljana, Policija, Javni zavod Lekarna Ljubljana, ministrstvo za šolstvo in šport, Splošna bolnišnica Maribor, Ministrstvo za obrambo, Holding Slovenske železnice, d. o. o. Naročila zgoraj naštetih naročnikov vrednostno presegajo znesek 371,7 milijard SIT (1.551,5 mio EUR), kar pomeni, da na deset največjih naročnikov odpade kar 48,7 % vrednosti vseh javnih naročil. To kaže na visoko številčno in vrednostno gostitev javnih naročil pri samo nekaj naročnikih.

V okviru javnih naročil predstavlja največji odliv javnofinančnih sredstev avtocestni program. DARS, d. d., kot največji naročnik, dosega 173 mrd SIT ali 22,7 % vrednosti vseh velikih javnih naročil. Med desetimi največjimi naročili v letu 2006 je bil DARS, d. d., omenjen osemkrat. Izbrani ponudnik v teh primerih je joint venture oz. skupina podjetij, ki s svojo ponudbo skupno nastopa na javnem razpisu.

Glede na navedeno ne moremo trditi, da velika podjetja pridobijo večji del javnih naročil. Zagotovo drži trditev, da je naročil večjih vrednosti bistveno več kot tistih manjših vrednosti. Ker pa je meja za delitev vrednosti na naročila male in velike vrednosti razmeroma nizka, za gradnje je meja že 83.458,00 EUR, se na razpis za velike vrednosti prijavljajo tudi majhna podjetja. Nedvomno pa drži, da avtocestni program izvajajo le velika (in srednje velika) podjetja oz. podjetja, ki na razpisu sodelujejo v skupini podjetij. Predvsem DARS, d. d., zahteva od ponudnikov tudi izjavo banke, da bo ponudnik pri banki pridobil kreditna sredstva v višini posla (gre za visoke zneske), teh pa podjetje z nizkimi prihodki in sredstvi pri banki ne dobi.

8 SKLEP

Javna naročila predstavljajo pomemben del javnofinančnih izdatkov, saj so v letu 2006 presegla vrednost 3,2 milijarde EUR in so znašala skoraj 42 % državnega proračuna. Delež javnih naročil glede na odhodke državnega proračuna narašča iz leta v leto, kar vpliva tudi na garancijsko poslovanje pri bankah. Iz poslovnega poročila ene izmed slovenskih bank je mogoče razbrati, da so v letu 2006 pri garancijskem poslovanju največji porast zabeležile prav storitvene garancije na domačem trgu. Glede na to je prav, da v banki poznajo *ZJN-2*, kajti garancijski del predstavlja pomemben del bančnih prihodkov.

V drugem poglavju je na kratko opisan *ZJN-2*; ugotovimo lahko, da mora ponudnik poleg ostalih dokumentov, ki jih zahteva naročnik javnega razpisa, v ponudbi priložiti tudi bančno garancijo za resnost ponudbe. Ko ponudnik sklene pogodbo za izvršitev del, naročniku izroči garancijo za dobro izvedbo del, po zaključenih delih pa še garancijo za odpravo napak v garancijskem roku.

Z izdajo garancije na prvo zahtevo banka prevzema obvezo, da bo pogodbeni stranki (upravičencu garancije) povrnila škodo, ki bi nastala zaradi neizpolnitve ali nepravilne izpolnitve pogodbenih obveznosti druge pogodbene stranke (naročnika garancije). Zaradi rizika, da bo bančna garancija unovčena, banka pri izdaji garancije ravna zelo previdno. V ta namen banka na osnovi letnih poročil preveri boniteto podjetja ter podjetje razvrsti v določeno bonitetno skupino, in sicer v skupino A, B, C, D ali E.

Na razvrščanje podjetij v bonitetne skupine vplivajo subjektivna in objektivna merila. Med subjektivna sodijo poslovni rezultat, zadolženost podjetja, likvidnost podjetja, predvsem pa postavke iz bilance stanja na določen dan, med objektivna merila pa predvsem rednost poravnavanja obveznosti do banke.

V finančni analizi smo primerjali finančne podatke dveh podjetij. Eno podjetje je po *ZGD-1* veliko, drugo pa majhno. Z vodoravno in navpično analizo izkaza poslovnega izida smo ugotovili, da so za banko pomembni vsi finančni podatki, predvsem pa:

- Poslovni prihodki: če ti glede na predhodno leto naraščajo, pozitivno vplivajo na bonitetno oceno, če padajo, pa ne. Pomemben je tudi delež poslovnih prihodkov med prihodki v celoti.
- Poslovni odhodki: banko zanima, ali ti glede na predhodno leto naraščajo ali padajo, hkrati pa, da ne presegajo prihodkov. V banki primerjajo tudi posamezne vrste prihodkov, npr. ali poslovni odhodki presegajo poslovne prihodke, kar niža oceno bonitete podjetja.
- Poslovni rezultat: dobiček je »pogoj« za normalno poslovanje, izguba pa kaže na neuspešno poslovanje podjetja. V bankah preverjajo, ali poslovanje z izgubo traja več let ali se je pojavilo prvič. Pomembna je tudi višina izgube in ali ta že

presega kapital podjetja, saj v tem primeru nastopi kapitalska neustreznost podjetja.

- Sredstva: zanima nas struktura sredstev, tako dolgoročnih kot kratkoročnih. Pri kratkoročnih sredstvih je pomembno predvsem to, ali ima podjetje likvidna sredstva oz. sposobnost preoblikovanja nednenarnih delov sredstev v denarno (likvidno) obliko.
- Obveznosti do virov sredstev: pomembna je informacija o zadolženosti podjetja, kar se primerja s poslovnimi prihodki podjetja in sredstvi podjetja (npr. dolgoročna sredstva, predvsem neopredmetena osnovna sredstva). Podjetje odkrije banki tudi to, ali so te obveznosti že zapadle ali ne.

Na osnovi finančnih podatkov podjetja v bankah pri določanju bonitete izračunavajo še naslednje kazalnike: kazalnike gospodarnosti, kazalnike donosnosti, kazalnike stanja financiranja (finančne moči) in kazalnike plačilne sposobnosti.

Zadnji del analize nam pokaže, da velika in srednja podjetja ter podjetja, ki so razvrščena v višjo bonitetno skupino, pridobivajo bančne garancije pod ugodnejšimi pogoji kakor ostala podjetja. Med bančne pogoje sodijo predvsem provizija (enkratna za obdelavo posla in trimesečna za vodenje) in zavarovanje posameznega posla. Nekatere vrste zavarovanja so brez stroškov, pri nekaterih pa se pojavijo dodatni stroški, kar podraži posel. To so depozit in predvsem hipoteka. V določenih primerih lahko banke zahtevajo različne finančne zaveze.

Med zastavljenimi hipotezami je tudi ta, da velik del oddanih javnih naročil pridobijo velika podjetja. Te hipoteze ne moremo popolnoma potrditi, lahko pa trdimo, da velika podjetja lahko pridobivajo posle majhnih in velikih vrednosti, medtem ko majhna podjetja naročil velikih vrednosti (poslov) ne morejo pridobiti. Nedvomno drži, da avtocestni program izvajajo le velika (in srednja) podjetja oz. podjetja, ki na razpisu sodelujejo v skupini podjetij. Predvsem Dars, d. d., zahteva od ponudnikov tudi izjavo banke, da bo ponudnik pri banki pridobil kreditna sredstva v višini posla (gre za visoke zneske), teh pa podjetje z nizkimi prihodki in sredstvi pri banki ne dobi. Prav tako lahko velika podjetja lažje in hitreje pridobijo bančno garancijo višjih vrednosti, kakor bi jo v enaki višini pridobilo majhno podjetje. Garancija je obvezna priloga k ponudbi, njena izdaja pa je odvisna od bonitete komitenta, tveganosti posla in ponujene oblike zavarovanja.

LITERATURA

- Berčič, Boštjan. 2007. *Nova ureditev javnega naročanja v Sloveniji*. Maribor: Hot-Pro.
- Biloslavo, Roberto. 1999. *Metode in modeli za management*. Koper: Visoka šola za management.
- Bobek, Dušan. 1992. *Organiziranje in poslovanje bank*. Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta.
- Dubrovski, Drago. 2006. *Management mednarodnega poslovanja*. Koper: Fakulteta za management.
- Falato, Peter. 1996. *Bančne garancije v mednarodnem poslovanju*. Ljubljana: Center strokovnega izpopolnjevanja in svetovalne dejavnosti Ekonomske fakultete.
- Igličar, Aleksander in Marko Hočevar. 1997. *Računovodstvo za managerje*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
- Peterlin, Jožko. 2003. *Finančna tveganja in vrednost podjetja*. Koper: Fakulteta za management.
- Peterlin, Jožko in Leon Repovž. 2000. *Financiranje*. Koper: Visoka šola za management.
- Turk, Ivan. 2000. *Pojmovnik računovodstva, financ in revizije*. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo.
- Zagorac, Željka. 2007. Prek javnih naročil porabljena skoraj polovica proračuna. *Finance*, 200 (18. 10.).

VIRI

- Abanka Vip, d. d. 2008. Cene in obrestne mere. [Http://www.abanka.si/sys/cmspage.aspx?MapaId=932](http://www.abanka.si/sys/cmspage.aspx?MapaId=932) (maj 2008).
- Abanka Vip, d. d. 2007. *Storive Abanke za pravne osebe*. Interno gradivo, Abanka Vip, d. d.
- Banka Koper, d. d. 2008. Tarifa Banke Koper d.d. za financiranje in zavarovanje poslovanja pravnih oseb in zasebnikov. [Http://www.banka-koper.si/BIN/pripomocki/tarifePravne.seam?id=AD25F087-93F6-CD23-DF5D-6F08376F45DA&cid=8784#](http://www.banka-koper.si/BIN/pripomocki/tarifePravne.seam?id=AD25F087-93F6-CD23-DF5D-6F08376F45DA&cid=8784#) (maj 2008).
- GVIN. 2008. *Finančni podatki podjetja*. [Http://www.gvin.com/FinancniPodatki/Index.aspx?Stran=Izpis&TipSubjekta=1&Agregat=0&SubDejObcRegID=100682&Podstran=Bilance](http://www.gvin.com/FinancniPodatki/Index.aspx?Stran=Izpis&TipSubjekta=1&Agregat=0&SubDejObcRegID=100682&Podstran=Bilance) (maj 2008).
- Ministrstvo za finance. 2004. *Skupno poročilo o oddanih javnih naročilih v letu 2004*. [Hhttp://www.mf.gov.si/slov/javnar/statisticno_porocilo_2004.pdf](http://www.mf.gov.si/slov/javnar/statisticno_porocilo_2004.pdf) (maj 2008).
- Ministrstvo za finance. 2005. *Skupno poročilo o javnih naročilih, oddanih v Republiki Sloveniji v letu 2005*. [Http://www.mf.gov.si/slov/javnar/porocilo_skupno_oddana_narocila_2005.pdf](http://www.mf.gov.si/slov/javnar/porocilo_skupno_oddana_narocila_2005.pdf) (maj 2008).
- Ministrstvo za finance. 2006. *Statistično poročilo o oddanih javnih naročilih v letu 2006*. [Http://www.mf.gov.si/slov/javnar/statisticno_porocilo_2006.pdf](http://www.mf.gov.si/slov/javnar/statisticno_porocilo_2006.pdf) (maj 2008).
- Nova ljubljanska banka, d. d. 2008. Izvleček iz cenika. [Http://www.nlb.si/images/content/_doc/Cenik_za_kreditno_depozitno_poslovanje_maj08.pdf](http://www.nlb.si/images/content/_doc/Cenik_za_kreditno_depozitno_poslovanje_maj08.pdf) (maj 2008).
- Pravilnik o vrstah finančnih zavarovanj, s katerimi ponudnik zavaruje izpolnitev svoje obveznosti v postopku oddaje javnega naročila. *Uradni list RS*, št. 25/2004.

Literatura

Pravilnik o spremembah Pravilnika o vrstah finančnih zavarovanj, s katerimi ponudnik zavaruje izpolnitev svoje obveznosti v postopku oddaje javnega naročila. *Uradni list RS*, št. 87/2004.

Sklep o veliki izpostavljenosti bank in hranilnic. *Uradni list RS*, št. 135/2006.

Uniform Rules for Demand Guarantees Publication No. 458. Pariz: International Chamber of Commerce.

ZBan-1 – Zakon o bančništvu. *Uradni list RS*, št. 131/2006.

ZGD-1 – Zakon o gospodarskih družbah. *Uradni list RS*, št. 42/2006.

ZJN-2 – Zakon o javnem naročanju. *Uradni list RS*, št. 128/2006.

ZPPDFT – Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma. *Uradni list RS*, št. 60/2007.

PRILOGE

Priloga 1 Garancija za resnost ponudbe

Priloga 2 Garancija za dobro izvedbo pogodbenih obveznosti

Priloga 3 Garancija za odpravo napak v garancijskem roku

Priloga 4 Garancija za vrnitev predplačila

Naziv banke:

Kraj in datum:

Upravičenec:

Garancija št.

V skladu z javnim razpisom, objavljenim v Uradnem listu Republike Slovenije, številka, z dne, za nabavo naslednjega blaga (izdelavo naslednje storitve):

1.....

za potrebe naročnika (tj. upravičenca iz te garancije) je ponudnik dolžan za resnost svoje ponudbe na javnem razpisu, preskrbeti naročniku bančno garancijo v višini % od ocenjene vrednosti naročila, kar znaša EUR

Banka se zavezuje, da bo plačala navedeni znesek v naslednjih primerih:

- a) če ponudnik umakne ali spremeni ponudbo v času njene veljavnosti, navedene v ponudbi ali
- b) če ponudnik, ki ga je naročnik v času veljavnosti ponudbe obvestil o sprejetju njegove ponudbe:
 - ne izpolni ali zavrne sklenitev pogodbe v skladu z določbami navodil ponudnikom ali
 - ne predloži ali zavrne predložitev bančne garancije za dobro izvedbo pogodbenih obveznosti v skladu z določbami navodil ponudnikom.

Zavezujemo se, da bomo v 15 dneh po prejemu naročnikovega prvega pisnega zahtevka plačali naročniku zgoraj navedeni znesek brez kakršnega koli dodatnega utemeljevanja, če v svojem zahtevku navede, da mu zahtevani znesek pripada zaradi izpolnitve enega ali obeh zgoraj navedenih primerov in navede, za kateri primer ali primera gre.

Zahtevek za unovčenje garancije mora biti predložen banki in mora vsebovati:

1. originalno pismo naročnika za unovčenje garancije v skladu z zgornjim odstavkom in
2. predloženo izjavo Uprave RS za javna plačila, da so zahtevek za unovčevanje podpisale osebe, ki so pooblaščenice za zastopanje in
3. original Garancije št.

Ta garancija se znižuje za vsak, po tej garanciji unovčeni znesek.

Ta garancija velja vse dotlej, dokler ne bo izbran ponudnik po zgoraj citiranem javnem razpisu in (v primeru, da je celovita ali delna ponudba sprejeta) do trenutka, ko izbrani ponudnik ne sklene pogodbe z naročnikom in mu ne izroči garancije za dobro izvedbo pogodbenih obveznosti, vendar pa najkasneje do izteka roka veljavnosti ponudbe.

Če od vas ne prejmemo nikakršnega zahtevka za izplačilo garantiranega zneska do, ta garancija preneha veljati ne glede na to, ali nam je vrnjena.

Ta garancija ni prenosljiva.

Morebitne spore med upravičencem in banko rešuje stvarno pristojno sodišče v Ljubljani.

Banka

Naziv banke:

Kraj in datum:

Upravičenec:

Garancija št.

V skladu s pogodbo, z dne, sklenjeno med upravičencem in za v vrednosti, je prodajalec (izvajalec) dolžan dobaviti naslednje blago (opraviti naslednje storitve):

1.....

2.....

V skupni vrednosti EUR (z besedo evrov..../100) v roku (datum, dni, mesecev) v količini in kvaliteti, opredeljeni v citirani pogodbi.

Na zahtevo prodajalca (izvajalca) se s to garancijo nepreklicno in brezpogojno obvezujemo, da bomo v 15 dneh po prejemu vašega prvega pisnega zahtevka plačali EUR, (z besedo: evrov/100), če prodajalec (izvajalec) svoje pogodbene obveznosti ne bo izpolnil v dogovorjeni kvaliteti, količini in rokih, opredeljeni v zgoraj citirani pogodbi. Naša obveza velja tudi v primeru delne izpolnitve pogodbene obveznosti, če dobavljeno blago (opravljena storitev) tudi delno ne zadostuje pogodbenim zahtevam.

Zahtevek za unovčenje garancije mora biti predložen banki in mora vsebovati:

1. originalno pismo za unovčenje garancije v skladu z zgornjim odstavkom in
2. predloženo izjavo Uprave RS za javna plačila, da so zahtevek za unovčenje podpisale osebe, ki so pooblaščenice za zastopanje in
3. original Garancije št.

Ta garancija se znižuje za vsak, po tej garanciji unovčeni znesek.

Ta garancija velja najkasneje do Po poteku navedenega roka garancija ne velja več in naša obveznost avtomatično ugasne, ne glede na to, ali je garancija vrnjena.

Če se bo upravičenec kadarkoli v času veljavnosti te garancije strinjal, da se prodajalcu (izvajalcu) podaljša pogodbeni rok ali v primeru, da prodajalec (izvajalec) ni uspel izpolniti pogodbenih obveznosti, se lahko naročnik garancije oziroma prodajalec/izvajalec in banka sporazumno dogovorita za podaljšanje garancije.

Ta garancija ni prenosljiva.

Morebitne spore med upravičencem in banko rešuje stvarno pristojno sodišče v Ljubljani.

Banka

Naziv banke:

Kraj in datum:

Upravičenec:

Garancija št.

V skladu s pogodbo, z dne, sklenjeno med upravičencem in za v vrednosti, je prodajalec (izvajalec) dolžan po opravljeni primopredaji v garancijskem roku odpraviti vse ugotovljene pomanjkljivosti oziroma servisirati opremo in dobavljati brezplačno nadomestne dele, skladno z določili zgoraj citirane pogodbe in garancijske izjave.

S to garancijo se nepreklicno in brezpogojno zavezujemo, da bomo v 15 dneh po prejemu vašega prvega pisnega zahtevka in ne glede na kakršen koli ugovor prodajalca (izvajalca) plačali znesek EUR, (z besedo:..... evrov/100), če prodajalec (izvajalec) v garancijskem roku oziroma v roku, ko velja ta garancija, ne bo izpolnil svoje obveznosti, ki izhaja iz naslova garancijske obveznosti.

Zahtevek za unovčenje garancije mora bit predložen banki in mora vsebovati:

1. originalno pismo za unovčenje garancije v skladu z zgornjim odstavkom in
2. predloženo izjavo Uprave RS za javna plačila, da so zahtevki za unovčenje podpisane osebe, ki so pooblaščenice za zastopanje in
3. original Garancije št.

Ta garancija se znižuje za vsak, po tej garanciji unovčeni znesek.

Ta garancija velja še 30 dni po preteku garancijskega (jamčevalnega) roka, določenega v zgoraj navedeni pogodbi, vendar pa najkasneje do Po poteku tega roka garancija ne velja več in naša obveznost avtomatično ugasne, ne glede na to, ali je garancija vrnjena.

Če se bo naročnik kadarkoli v času veljavnosti te garancije strinjal, da se prodajalcu (izvajalcu) podaljša pogodbeni rok ali v primeru, da prodajalec (izvajalec) ni uspel izpolniti pogodbenih obveznosti, se lahko naročnik garancije oziroma prodajalec/izvajalec in banka sporazumno dogovorita za podaljšanje garancije.

Ta garancija ni prenosljiva.

Morebitne spore med upravičencem in banko rešuje stvarno pristojno sodišče v Ljubljani.

Banka

Banka:

Kraj in datum:

Upravičenec:

Garancija št.

V skladu s pogodbo, z dne, sklenjeno med upravičencem in za v vrednosti je uporabnik dolžan plačati po pogodbi % avans od skupne pogodbene vrednosti to je EUR na transakcijski račun prodajalca/izvajalca, proti predložitvi avansne garancije, s katero banka garantira vračilo avansa v celoti ali delno, če prodajalec (izvajalec) ne izpolni pravilno ali pravočasno svoje pogodbene obveznosti v celoti ali delno, kot je določeno v pogodbi.

Na zahtevo prodajalca (izvajalca) se s to garancijo nepreklicno in brezpogojno zavezuje, da bomo na vaš prvi pisni poziv in ne glede na kakršen koli ugovor prodajalca (izvajalca) plačali najkasneje v 15 dneh znesek garancije v višini največ EUR (z besedo:..... evrov/100). V primeru, da je dopustna delna ali sukcesivna izpolnitev pogodbenih obveznosti, se vrednost avansa, ki ga mora vrniti prejemnik avansa, sorazmerno zmanjša.

Ta garancija je unovčljiva izključno pod pogojem, da prodajalec/izvajalec prejme zgoraj navedeni avans na transakcijski račun številka

Zahtevek za unovčenje garancije mora biti predložen banki in mora vsebovati:

1. originalno pismo za unovčenje garancije v skladu z zgornjim odstavkom in
2. predloženo izjavo Uprave RS za javna plačila, da so zahtevek unovčenje podpisale osebe, ki so pooblaščenice za zastopanje in
3. original Garancije št.

Ta garancija velja najkasneje do in se avtomatično zmanjšuje za odgovarjajoči znesek opravljenih dobav (storitev), če so le-te dopustne. Po poteku navedenega skrajnega roka garancija ne velja več in naša obveznost avtomatično ugasne, ne glede na to, ali je garancija vrnjena.

Morebitne spore med upravičencem in banko rešuje stvarno pristojno sodišče v Ljubljani.

Banka

